

Kérlekintésként
cikkeket csak ak-
kor küldünk vis-
szra, ha bűnyegyet
mellékelnek. Kér-
leteket hat hét-
nél tovább nem
őrzünk.

Szerkesztőség:
III., Mafolya-
utca 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a
szerező engedelmé-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.

Hirdetvénytál:
Andrássy-út 82.
Telefon 80-78.

TARTALOM: Óvás! – Szőke Sándor: Iskola az erdőben. – Horace Crawford: Férfivélemény a nők választójogáról. – Glosszák. – László Artúr: Nők az aviatikában. – Antal Sándor: A szavazó nők. – Szemle. – Irodalom. – Cicely Hamilton és Christopher St.-Johnt Hogyan kaptak a nők választójogot! – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Feministák Egyesületének évi jelentése – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei.

A nők választójogáért folyó küzdelem új állomáshoz ért el: Április 29-én megalkult a nők választójogának férfi ligája. Hálás szívvel köszöntjük azokat a férfiakat, akik a lovagiasság igaz fogalmának adnak majd belső értéket azzal, hogy a nő emberi, polgári egyenjogúsításáért fognak küzdeni!

Óvás! Az Általános, Egyenlő és Titkos Választójog Szövetsége címen országos szervezet alakult. Több oldalról hozzánk érkezett kérdészködékre kijelentjük, hogy ez a szervezet hamis cím alatt indult. Nem az általános, hanem csak a férfiak általános választójogára törekszik. Figyelmeztetjük a cím által megtévesztetteket, hogy a szövetség megindítói ugyanazok, akik 1905 őszén hasonló című ligát alakítottak. Akkor a nő választójogának beleértése ellen azzal tiltakoztak, hogy ez neveltségessé tenné mozgalmukat, ma meg azzal, hogy a nő választójoga elméleti követelés, bekapcsolása tehát elméletivé tenné gyakorlati irányú mozgalmukat.

Az igazi becsületes, általános választójog minden hívének kötelessége a hamis cégér alatt kereskedő szövetséget megtanítani arra, hogy az ilyen kényelmes kibúvó alá a haladás igazi bajnokai ma már nem rejtőzködhettek. Vagy az általános, tehát a nőkre is kiterjedő választójogért dolgoznak, vagy olyan címet használnak, amely kétséget kizáróan fejezi ki törek-

véseik célját. Mi pedig, ahogy legyűrtük a neveltségességet, az elméletiség új találmányával is végezzünk majd. Mögöttünk van Magyarország dolgozó, adót fizető, kötelességet nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is teljesítő asszonyaik millióinak igaza.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK
POLITIKAI BIZOTTSÁGA.

ISKOLA AZ ERDŐBEN.

Írta: SZŐKE SÁNDOR, Berlin.

Sűrű erdő közepén, a zöld pázsiton elhelyezett primitív padokon ülő gyereksereg figyelmesen hallgatja a tanító előadását. Csengetyű szolt lányok, fiúk felugrának helyeikről és örvendezve futnak beljebb az erdőbe. Az egyik rész ásót, kapát kerít magának és földvárat épít, másik csoport a fákra erősített hintákkal mulat, vagy fogócskát játszik. Sápadtképi leánygyermek kipurulnak a testmozgással járó különböző játékokban. Éneklő gyermekcsapat – fiúk, leányok vegyesen – teli tüdővel szívja be a balzsamos levegőt. Akik elfáradnak, lefekszenek a puha fűszőnyegre pihenni. Időnként be-beszalad a gyerekhad egy házikóba, ahol kis bögrében annyi tejet kap mindegyikük, amennyi jól esik. A friss, tápláló tej felhőrpintése után pedig újra szaladnak az apró emberkék az erdő mélyébe. – Bizonyára az egészség tanyája ez»

Pedig az „egészség tanyájára”, nem vesznek fel egészséges gyereket. A körülbelül száz futkározó gyermek valamennyije vagy nagyfokú vérszegénységben, vagy szív-
bajban szenved, vagy tüdőbajos, vagy pedig skrofulitikus. E beteg gyermekek a nagyváros poros levegőjében és a túlzásfolt iskolatermekben, betegségeik teljes kifejlődésére e legalkalmasabb környezetben, feltétlenül elpusztulnának. A természet gyógyító ereje következtében azonban a nagyvárosnak kiválasztottan legnyomorultabb és legreménytelenebb satnyaságai is teljesen átalakulnak: egészségei

szint kapnak, súlyban gyarapodnak; kedélyük élénkül, szellemük üde lesz. Az erdőiskola csodát művelt.

Az erdőiskola áldásos intézménye sok európai nagyvárosban, illetve szomszédos erdeiben található. Ezek közül a legmintaszerűbbek egyike a Berlinnel határos Charlottenburgban lévő erdőiskola, amely mintegy négy esztendeje működik teljes sikerrel.

Maga az intézmény nem új. Japánban már régóta küldik a testileg gyenge fiúkat erdőben felállított iskolába. Svéd- és Norvégországban, valamint Svájcban, nemkülönben Angliában rendkívül nagy számban vannak erdőiskolák; kisebb számban találhatók Franciaországban és Amerikában.

Az erdőiskolának célja azoknak a gyermekeknek tanítása és nevelése, akik testi okból szellemileg a közönséges népiskolákban nem tudnak kellő eredményt felmutatni, természetesen csak abban az esetben, ha a növendékek olyan ú. n. nagyvárosi betegségekben szenvednek, amelyekre a friss levegőn való huzamos tartózkodás és sok mozgás üdvös hatással lehet. A kiválasztást rendszerint a tanító pedagógiai és az iskolaorvos egészségi szempontból eszközli és azok közül a tanulók közül, akiknek a nagyvárosi iskolából való kivétele mindkét szempontból szükségesnek mutatkozott, választja ki az erdőiskola orvosa azt az aránylag kis létszámot, amelyet az erdőiskola befogadhat. Természetesen nagyon sok e jótéteményre szoruló gyermek nem részesülhet ez intézmény áldásában, minthogy ezek az iskolák, sajnos, mindenütt sokkal, sokkal kevesebb gyermek befogadására vannak berendezve, mint amennyire a nagyvárosoknak különösen szegény rétege által felnevelt satnyaságok tömege megkíváná.

Így a charlottenburgi erdőiskola az iskolaorvosok és tanítók együttes véleménye alapján az erdőiskolába valóknak állandóan csak mintegy hetedrészét veheti fel. £ kis számot azonban, lehet mondani, megmenti a pusztulástól. A gyermekek rendszerint három hónapot (az orvos rendelkezése több, esetleg kevesebb időt) töltenek az erdőiskolában; ez alatt az idő alatt egy gyermek átlag 3½ kilót hízik.–

E szép eredményt az iskola okszerű berendezésével, a helyes orvosi felügyelettel és természetesen elsősorban a természet éltető erejének igénybevételével érhetik el. Hogy a természet ereje milyen sikerrel győzedelmeskedik a gyermekeket pusztító kórokon, bizonyítja az, hogy 107 gyermek közül a három hónapi iskolaidő tartama alatt csak 2-nek állapota rosszabbodott, 32-é változatlan maradt, 48 gyermek állapota határozott javulást mutatott és 25 közülük teljesen meggyógyult. A 107 gyermek közül vérszegény volt 34 (23 leány, 11 fiú), szívbajos volt 14 (9 leány, 5 fiú), tüdőbajos volt 21 (8 leány, 13 fiú) és skrofulotikus volt 38 (18 leány, 20 fiú).

Az iskolát Charlottenburg város tartja fenn és megalapításában a német nőegyesület tevékeny részt vett. Az intézményt megalapítása óta a legkülönbözőbb hatóságok és egyesek állandóan rendkívüli támogatásban részesítik. A villanyos társaság néhány teljesen szegény gyermek részére szabadjegyet, a többi növendék részére pedig rendkívül minimális árértékű bérletet adott. A bérletjegyek nagyrészt a város fizeti. A tanításért és – minthogy a gyermekek reggeltől estig az iskolában vannak – az étellezésért

a szülők vagyoni viszonyaihoz képest nagyon csekély összeget fizetnek; a teljesen vagyontalanoknak ezt is elengedik. A városnak az iskola létesítése 21.29686 márkába került és fenntartása is nagy összeget emészt fel. A városi tanács időről időre referáltat magának az iskola állásáról és a szükséghez képest újabb beruházásokat eszközöl, sőt e hóban tartott ülésén elhatározta, hogy az intézményt kiterjeszti a továbbképző iskolák (a mi polgári iskoláink) számára is és már 1910 húsvétján Grunewaldban meg fog nyílni a második erdőiskola, amelynek létesítéséhez a városnak egyik gazdag házaspárja kerek 100.000 márkával járult hozzá. Ezekből a szárazon elmondott adatokból sokat tanulhatna a magyar társadalom és a városi igazgatás!

Az „iskola” berendezése igen egyszerű. A Grunewald közepén egy hektárnyi erdőrészlet magas dróthálával van bekerítve: ez az iskola területe, amelyet az erdő tulajdonosa potom árértékű adót át a városnak az iskola céljaira. A sűrű fák között alig lehet észrevenni az iskola zászlós bejáratát, amely felett nagy betűk hirdetik: „Waldschule-Charlottenburg”. Ha a felírást nem látnók, el sem hinnők, hogy „iskolába” lépünk be. A sűrű, lombos fák alig engednek helyet az iskolabarakk épületeknek, amelyekben rossz idő esetén tartják az előadásokat. Az igazi előadási hely lombos fák alatt felállított néhány asztalból és padból áll. Ugyanitt étkeznek is a gyerekek. Az iskolabarakok világos, nagy termek. A lehetőség szerint azonban a növendékek az iskolatermeken kívül tartózkodnak, noha a napi átlag kétórás tanítást még el lehetne viselni a szellős szobákban, ahol túlzásfűlésről nem lehet szó, lévén legfeljebb 20-25 tanuló egy osztályban. Az iskola – a népiskolák beosztásának megfelelően – hat osztályból áll; a növendékek 6-13 évesek. Leányok és fiúk együtt tanulnak, együtt játszanak és e koedukációs rendszer a tanítók véleménye szerint igen üdvösnek mutatkozott úgy a tanulás, mint a viselkedés szempontjából. A fiúk és a lányok egymás előtt resteltek, ha nem tudták a leckét; a lányok bátrabb fellépést tanultak a fiúktól, viszont ez utóbbiak társnőik nagyobb tisztaságáról és rendszeretéről vettek példát.

A gyermekek naponta reggel 7 (a hidegebb idő beálltával 8) órakor érkeznek az iskolába, ahol meleg levestől, vagy vajás kenyérből álló reggelivel fogadják őket; majd megkezdődik a tanítás. Minden félórás oktatás után legalább 5 percnyi, minden egész órás tanítás után pedig minimálisan 10 percnyi szünet van. «A tanterv a népiskolai anyagok a legszükségesebbre és leghasznosabbra való korlátozása. A tananyag korlátozása dacára a növendékek az iskola elhagyása után rendszerint ugyanazzal az osztályfolyammal haladhatnak tovább, amelyet elhagytak, sőt a népiskolai tanítók egyhangúan konstatálták, hogy az erdőiskolából visszakérült növendékek előmenetele kifogástalan. Az erdőiskolában előadott tananyagban főszerepet játszik – mint az összes német iskolákban – a vallás-tanítás, írás-olvasás, számolás és éneklés. (A német állam minden népiskolai tanítótól megköveteli, hogy valamely hangszerepen legalább annyira tudjon játszani, hogy a gyermekek énekét kísérhesse.) Az erdőben való tanítás főrésze délelőtt folyik le. Délelőtt 10-kor és délután 4 órakor a gyermekek tejet kapnak (ahány pohárral akarnak), ½l

órákor ebédelnek és ½7 órákor – elmenetelük előtt – vacsorát kapnak Alig lehet elhinni, hogy e kitűnő ellátás mellett a városnak egy-egy gyermek naponkénti élelmezése átlag mindössze 50 pfennigbe (nem egészen 60 fillérbe) kerül.

Az ebéd utáni kétórai kötelező alvási időt kivéve, a gyermekek a tanítási időn kívül 4 tanító és 1 tanítónő felügyelésével szabadon ugránozhatnak az erdőben – a drótkerítésen belül. külön munkaterem van, ahol hosszas iparágakat sajátíthatnak el azok, akiknek kedvük van hozzá. A fiák szép asztalosmunkákat, a lányok kézimunkákat készítenek, mikor a játékot megunták. Valamennyien sokat tornáznak, sőt a fagy beáltával külön korszolyapályájuk van. Az árokásást akkor persze felváltja a hőemberkészítés és gumilapda helyett hólapdával csatáznak a gyermekek boldogan, gondtalanul.

A hangos, pajkos életnek az esti harangszó véget szakít és a gyermekek hazamennek: e vidám sereget elnyelte a nagyváros. A nedves falak között, fűlelt levegőben, rendszerint túlsúfolt szobába töltött éjszaka bizony nagyon lerontja azt az üdvös hatást, melyet a szegény gyermekekre az erdőiskolában való tartózkodás gyakorolt. A hatóságok ezért újabban „iskola-szanatórium” létesítésén tanakodnak, ahol a környezetükre ártalmas beteg gyermekeken kívül az erdőiskola növendékei éjjeli szállást is kapnak.

Íme, a németek már e valóban szép szociális berendezés tökéletesítésére is gondolnak; nálunk vájjon mikor veszik tervbe Budapest környékén (nincs város, ahol alkalmasabb hely volna erre, mint fővárosunk) erdőiskola létesítését? És ha majdan tervbe veszik, meddig tart nálunk valamely üdvös terv megvalósítása?..

FÉRFIVÉLEMÉNY A NŐ VÁLASZTÓJOGÁRÓL.

Írta: HORACE CRAWFORD, Liverpool.*

Rövid idővel ezelőtt hallottam signor Marconit, a drótnélküli táviró feltalálóját egy nyilvános lakomán kijelenteni, hogy bármik legyenek is rendszerének jó vagy rossz oldalai, ő abban leli főbüszkeségét» hogy azt megvalósította. Azok a nők, akik különböző utakon és módokon vezetnek Angliában a nők választójogi mozgalmát, feltétlenül igényt tarthatnak ugyanerre az önelégült kijelentésre. Hazánkban ez a kérdés nem új, de haladása eleinte igen szeszélyes; itt egy mérsékelt siker, amott egy visszacsuszamlás. De ezen az ingadozáson már túlvagyunk. Ma már e kérdés politikánkban nem járványos, hanem endemikus. Ennek egyik bizonyítéka, hogy már mindenki beszél róla; már nemcsak a rajongók eszmekörébe tartozik, hanem bárhol, ahol nők jönnek össze, sőt – ami még sokkal fontosabb – hol férfiak diskurálnak, ott tárgyalnak és vitatkoznak felette. Nem mint férfi, hanem mint suffragist találok ezt különösen fontosnak, mert hiszen az ügy végleges elintézése a férfiak elhatározásától függ.

Miss Cicely Corbett a múlt számunkban jelzett cikket ez idő szerint bokron teendő? miatt nem írhat}» meg. Helyette völegény, Mr. Crawford, a liverpooli egyetem tanára küldött cikket.

Mi a férfiak véleménye a dologról? Azt hiszem érdekelni fogja magyar olvasóimat, ha megragadom az alkalmat, hogy az angol férfisuffragisteknek a kérdésben elfoglalt álláspontjáról fogalmat nyújtsak.

Bármely mozgalom, mely a nép egyik osztályának több jogot és szabadságot akar szerezni, kikerülhetetlenül találkozik azon osztályok gyanújával és nemtetszésével, amelyek az illető hatalmat és szabadságot eddig egyedül bírták. Ez megfelel az emberi természetnek. A hatalommal együttjáró arrogancia és féltékenység nemcsak a meglévő jogok, hanem az előjogok, kiváltságok birtoklására is kiterjed. Ez részbeni magyarázata annak a nagyfokú ellenséges magatartásnak, mely a férfiak jogainak kiterjesztése ellen is megnyilvánul. Az ipar és kereskedelem anyagi hasznát csökkenti a verseny növekedése és azért alakulnak napjainkban a trösztök, hogy a versenyt elnyomják és növeljék azoknak a nyereségét, kik elég szerencsések a trösztözés tartozhatni. E bizonyítás a kisebb vagyonnal bírás esetére is alkalmazható; nehezünkre esik másokkal megosztani azt a dédelgetett tulajdont, melyet eddig sajátunknak tekintettünk, annál is inkább, ha az a hatalom, felelősség és pozíció eszköze.

Nagy súlyt helyezek erre, mert véleményem szerint a férfiak állásfoglalása a nők választójoga ellen legfőképpen innét magyarázható»

Ha képesek volnánk elvontan és személytelenül tekinteni a dolgot, kevesen lennének még a mozgalom ellenesei között is, kik tagadnák a nők követelésének jogosságát. Azon elméleteknek bármelyike szerint, melyek napjainkban a demokrácia szentesítéseként sikereket értek el, ezen követelés is megvalósítható. Ha a szavazati jog azokat illeti meg, kik erőiket az állam fenntartására fordítják, akkor rá kell mutatnunk arra az elvitathatatlanságra, hogy abban az esetben, ha a nők ipari, kereskedelmi és politikai munkájukat ma beszüntetnék, úgy holnap már az egész angol birodalom összedőlné. Ha pedig a választójog megadását egy bizonyos műveltségi fokozathoz és azon képességhez kötik, hogy a választópolgár meg tudja érteni a különböző politikai kérdéseket, akkor ki tagadhatja, hogy azok bírják legteljesebben e képességeket, kik minden szellemi téren megerősítették állásukat, akik minden országgyűlési képviselőjelölttel foglalkoznak, hogy azt nézeteiknek megnyerjék és hasonlóképpen az egész választópolgársággal is.

De térjünk rá a politikai jelszavakra» „Nincs adó képviseltetés nélkül”, vagy „Azoknak, kik a törvényeket követni tartoznak, jogukban áll azok alkotásában is részt venni”. két év előtt Parisban egy falragaszt olvastam, melyen többek között ez állt: „A nőnek szavaznia kell; ő a törvényeknek engedelmeskedik és adót fizet”. Ez a népképviselő régi alapja» Ebben az országban a kormányzat védelmébe vette az összes osztályok érdekeit azáltal, hogy helyet adott képviselőiknek a parlamentben. De ezen elv szerint világosan nagy igazságtalanság a nemzet felét kizárni a képviseltetésből. Végül, ha ellenfeleink messzeszó okokkal is fedezik álláspontjukat és csak azokat tartják érdemesnek az állam igazgatására, kik készek annak védelmére és fenntartására az életüket is kockára tenni, kérдем őket. vájjon csak a katonák egyedül teszik-e ezt és hogy semmibe se vegyék-e azon nők életáldozatát kik

– minden évben ezrével – elpusztulnak a gyermekágyban, hogy megóvják a nemzetet a kihalástól?

De talán nem modern, sem nem praktikus a kérdést kormányzati elméletekkel magyarázni? Legyen a kérdés próbaköve a gyors megvalósítás, amivel a kérdés meg is szűnik. Lassan, de biztosan rájöttek, hogy a nők munkája a közigazgatás minden ágában értékes és most midőn a londoni County Council-ben, mely egy 5.000.000 lakossal bíró területet adminisztrál, már nőképviselek is vannak, meg kell vallanunk, hogy furcsa dolog ezt helyesnek és jogosnak állítani, mikor a suffragistek követelését nevéteségesnek és örületesnek tartják.

De ellenfeleink makacsak álláspontjuk védelmezésében, hátukat a falnak támasztva, keményen küzdenek „Az egész eltérés – mondják – a közigazgatás és a politika közötti különbségben rejlik”. Tehát a „magas politika”, a „nemzetközi politika” az, melyre a nők oly képtelenek? És Viktória királynő mégis képes volt 60 éven át oly eredményesen uralkodni! – „Igen, – mondja a már kétségbeeső antisuffragista – de hisz ott voltak segítségére a tanácsadói és miniszterei”. Ez valóban igaz, de így áll a dolog Edward királlyal is, és akár király, akár királynő ül a trónon, a viszony az uralkodó – akár nő, akár férfi – és tanácsadói közt teljesen ugyanaz marad; egyiknek sincs több hatalma, vagy kezdeményező joga, mint a másiknak.

De, mint már említettem, ez nem az igazi oka az ellenségeskedésnek. A dolog a férfiak azon mélyen gyökerező előítéletében, abban a szívós hitében rejlik, hogy nemük valóban azzal a titokzatos fölényvel ruházta fel őket, mellyel, eltekintve gyakorlattól, intelligenciától, bírnok kell, amikor kötelességük a haza védelmét és őrzését hárítja rájuk.

Rousseau a leányok nevelését tárgyalva, egyetlen elveként említi, hogy az a végzetük, hogy a férfi társai legyenek, hogy tanulmányozzák őt, tessenek neki, áldozatokat hozzanak érte és önmagukat is áldozzák fel szépségeinek és kegyetlenkedéseinek. Mi ezen talán már túl vagyunk, de biztosan tudom, hogy férfiellenfeleink agyában a félelem motoszkál, hogy a nők végleges felszabadulása következtében hosszú időre búcsút kell venniük attól a hízelgő tudattól, – melyet oly sokra tartanak – hogy védelmezői és birtokosai a nőnek. És valljuk meg őszintén: ez igaz. De egyúttal reményünk támad, hogy abban a szoros, személyes rokonérzésben, mely a férfi és a nő – egy férfi és egy nő – közt támad, valami jobb, nemesebb, kielégítőbb dolog rejlik mindkettő számára, mint amelyet előbb ismertünk.

Az a kérdés, hogy a nőknek helyet küzdünk ki az állam irányításában, úgy hat ránk, mint életünk egyik legfőbb ügye. Ez onnan ered, hogy mi férfiak, kik a nők pártján küzdünk, tudjuk, hogy amit megszerezni törekszünk, az többet nyújt nekünk, mint amennyit mi cserében adhatunk érte. Mi teljesen önzők vagyunk ebben a dologban.

Ők azért küzdenek, hogy a nőt távolartsák a tökéletesedés lehetőségétől, nehogy elveszítsenek benne egy bizonyos tévesen értékesnek hitt dolgot és nem veszik észre, hogy ezáltal önmaguktól vonnak el olyasmit, ami feltétlenül boldogabbá és tökéletesebbé tenné a saját életüket is.

Tényleg nem nehéz belátni, hogy az senkinek se növeli büszkeségét és méltóságérzetét, ha olyasvalaki fogadja társául, ki – nézete szerint – alsóbbrendű nálánál, vagy hasonlóképpen, ha csak azon anyagi haszon kedvéért, melyet csak általa érhet el, engedi magához szegődni. Nem nagyobb dolog, nem felemelőbb tudat-e az, hogy az illetőt egy oly személy választja társául, ki vele rangban és intelligenciában egyenlő? Mi angolok azt tartjuk a férfi és nő közötti társulás ideáljának, ha mindketten teljes szabadságban, egyenlőségben és kölcsönös becsülésben kötötték frigyüket.

Hogy a nő nem veszít a választójog révén semmit azokból a tulajdonságokból, amelyeket mi férfiak legmagasabbra becsülünk benne, arról remélem Magyarország is hamarosan meggyőződhet a gyakorlat révén.

Fordítottat POGÁNY NÁNDOR.

GLOSSZÁK.

Az illúziók. Egy modern jelszavakkal indult fővárosi napilap a múltkor azzal fricskázta fel a maga modernségét, hogy felelős szerkesztője tollából kávéházi bölcseledők filozófiájának színvonalán elmélkedett a feminizmusról. A Chanteclerdivat hóbortja ihlette meg az író a következő kijelentésekre: „Ma jogok kiterjesztése, a férfival való egyenjogúság kell neki, holnap szent Antal zaklatja, hogy térítse vissza hozzá a csapodár huszártisztet, melyet barátnéja elhalászott, holnapután pedig a divat örült kieszelése után törli a fejét”. „Csak ne leskelődnek a feminizmus és a suffragettek mögött az a tény, hogy a nőt egy tavaszi kálappal „elvei” megtagadására lehet csábítani, az ördög pedig egy épatant Chantecler-kalappal a pokolba csalja”. A cikk úgylátszik visszhangot keltett az olvasókban, mert néhány nappal később a szerkesztői üzenetekben többek közt ezeket olvashattuk;

„A cikkíró Perkins Gilman gyönyörű könyvét csakugyan nem olvasta s nem is fogja elolvasni, mert javíthatatlan esztétikus, mert illúziói vannak s ezeket az illúziókat még a legmegdönthetlenebb érvekkel szemben is kézzel-lábbal védi. Illúziója az, hogy a természet nagy berendezését nem kell megbolygatni, a női nem maradjon meg „kített” eltartott” szerepében, a psychéje lehet önálló, de egyébként úgy szép az, ha a férfi gondoskodik róla, ha becézi, ha a létfontartás minden sanyarú gondját elveszi róla.”

Micsoda irigylésreméltó lelki kábultság, amely a természet berendezését látja a társadalom mai torz állapotában. És milyen mámorító narkotikum kábíthatja azt a boldog halandót, aki csak kített és eltartott, a férfi gondoskodásától, becézésétől a létfontartás minden sanyarú gondjától megóvott nőt lát a világban. kedves kis testvéreink ott a szegedi

sírban, ti 10–16 éves leánykák, ne forduljatok meg gödrötökben ilyenek hallatára. Nem érdemes. Pihenjete boldogan: a sors jószágos volt hozzátok, amikor ilyen hirtelen rátok tartarta a ti egyetlen védőtöket, a halált. Nem ettetek meg a szerelemre, ami szégyennel jár rátok, nem kerültetek a házasság boldog révébe, ahol valami szerencsétlen részeg ember addig tartott ki benneteket pálinkás becézgetéssel, amíg egy balta meg nem fordult valakinek a koponyáján. A tieteken vagy a részeg emberén Oh, sok mindentől mentett meg benneteket a halál, ami ellen magatok még nem tudtatok védekezni, mert szépséglátomásokban tobzódó esztétikusok és kézzel-lábbal öncélokért tülekedő férfiaké ma még a világ és ő minden gyönyörűsége. Olyan gyönyörűsége is, ami a ti kínatok.

Annak a többi asszonynak okulására pedig, aki azt hiszi, hogy Magyarországon a modernség, a radikalizmus már fölerkte, hogy a nő már nem csak lírai költemények hőse, izgatóan érdekes sphinx, hanem húsból-vérből való élő ember, fiuk anyja is, leközeljünk annak az érdekes szerkesztői üzenetnek még egy részét:

„Szomorú még elgondolni is, hogy mi történnék akkor, ha a női jogokat úgy kiterjesztenék, mint ahogy néhány túlzó akarná, ha megbolygatnák azt a berendezést a természetnek, hogy a férfi aktív, a nő pedig passzív, ha a nő ép úgy beállana a létért való küzdelembe, mint a férfi. (Ha? Nem tud ez a boldog író arról, hogy már 1900-ban 2,667.787 nő keresett kenyeret Magyarországon?) Mennyi kíméletlen legázolásnak, agyontiprásnak perspektíváját nyitná ez meg A széles, csontos vállú, keskeny csípőjű nő mennyire lerontaná a nőről való eddigi művészi ideálunkat. (Ez a művészi ideál, két csúcsával összerakott kúpot csinált a női testből.) A nő, a jövőendő korok rideg versenytársa nem lenne többé szindarabjaink, lírai költeményeink hőse, a nő nem lenne többé kitanulhatatlan, tehát izgatóan érdekes szfinksz, hanem igen átlátszó prokurista, raktárnok, vagy pályafelügyelő. Borzasztó kilátás! De minek folytassuk? Cikkírót, a javíthatatlan esztétikust, az illúziók emberét e tekintetben soha, de soha meg nem fogja győzni senki, mert nem engedi magát meggyőzni. Sok mindenről belátja, hogy okos, jogos, helyes, s mégsem kér belőle. Ilyenek: a remeték élete, az önfeláldozó apostolkodás, az ellenségnek szeretete, Jézus tanítása szerint, stb. stb« Talán igazságos és jogos a nők legteljesebb egyenjogúsága is (ami maga után vonná ám azt is, hogy – például – törvénnyel kényszerítenének a katonáskodásra), talán okos dolog, hogy ők is részt vehessenek a legleketlenebb életharcban, s talán ezirányban meg is lehet győzni a nyugodt gondolkodású, okos embereket, de egy rapszodikus észjárású, logikátlan érzésű esztétikust, a világot színessé, széppé tevő illúziók mániákusát, soha.” Kérünk abból a mámorító szerből mi is, hogy néha – pihenőül a világot igazán színessé, széppé, boldoggá tenni akaró harcban – mi is színesnek láthassuk a borzalomnak, szürkéségnek,

gyötrődésnek ezt a világát. Csak egy csipetnyit, pihentető illúziók felkeltésére, de nem annyit, hogy lelkünk elkábuljon és elzsibbadjunk, mielőtt az eleven életet valóban megtöltöttük azzal, aminek a káprázatával csak az élet koldusai, vagy fejedelmei elégedhetnek meg

Ha a deáklányokról állítanának ki ilyen bizonyítványt! Az Egyetemek kórházegyesülete márciusi kimutatása szerint az ambulanciát látogató deákok betegségei következően oszlottak meg:

65 belső betegség,
167 nemi baj,
69 fogbetegség,
16 fülbetegség,
28 gége- és orrbetegség,
21 idegbaj,
22 sebészeti baj,
6 urológia,
30 szembetegség,
23 tüdőbaj.

Az összes betegek több mint egyharmada nemi beteg, az államilag szabályozott szerelmi vásár és tanuló ifjúságunk életmódjának nagyobb dicsőségére. A kimutató külön kiemeli még, hogy a tanuló ifjúság egészségi állapota általában nem kielégítő. Bezzeg nyakunkba zúdulna a vezércikkék áradata, társadalombölcselek ellentmondást nem tűrő ítélete, ha ez a jelentés a deáklányokról szólna Egy-egy szál vérszegény deáklány elég arra, hogy félreverjék a harangokat a veszélyben levő faj érdekében. A leányok egyetemre járását sanda szemmel nézők tüstént forradalmat idéznének elő, hogy a nőket kizárásuk az egyetemről, ahol „a gyenge no egészségét aláassa a tudomány”.

Ha nők tennék. A villamos társaságok a főváros közlekedésügyi bizottságával együtt megállapították a villamos kocsiknak június I-én életbelépő új jelzési rendjét. Nagy számokkal jelzik majd az útirányokat. A figyelmes bizottság az 54 szám közül kihagyta a – tizenhármast, a közönség babonáságára való tekintettel. Ugyan hogyan ítélnék meg azt a középkori szellemű gyengéd figyelmet, ha asszonyokból állt volna a bizottság? Talánának-e elég maró gúnyt kifejező jelzőt a női bárgyúság elítélésére?

A csodálatos csecsemők. Amikor a legtöbb felnőtt ember akarat-ernyedtségről panaszkodik, valóban vigasztaló tudat, hogy a jövőendő embereiben, a mai csecsemőkben, biztató akarat-erő izmosodik Aki mostanában az Andrásy-úton végig jobban szemügyre veszi az emésztési sétára vitt csecsemőket, valami elszánt elhatározásnak bordó, cinóberszínű és indigókék pamuttal hímzett kifejezését konstatálhatja. Mintha a „lucsnit” boldogan szopogató, vagy elégedett délutáni álmodó apróságok kaján összeesküvést rejtegetnének az ártatlanság rózsás színe alatt. Egységes kemény elhatározás szól le a – magyarul pártelliknek nevezett – szájkendőcskékről.

„Én belőlem huszár lesz!” hirdeti a színes pamut a többé-kevésbé fehér alapon. A bordó és a cinóberveres, meg a búzavirág színe da-

cosan hívja ki az antimilitaristákat. Elszántan hirdeti a zsenge ifjak serege: hiába kapálóz-
tok, hiába csináltok békés békemozgalmat, vagy
forradalmi antimilitarizmust, mi belőlünk mégis
huszár lesz. Duzzadó önérzettel pislognak ránk
a csodálatos csecsemők, akik már fogatlan ko-
rukban, puha körmöcskéikkel is tudják, hogy
a legszebb a világon a huszárság. És mi szé-
gyenkezve elmélkedünk békés hajlandóságain-
kon, amelyek annyira ellentmondanak hazánk
aranyifjúságának az anyatejjel beszívott harcok
elszántságának.

Egyetértés. Antifeminista egy választói
gyűlésen a választójogi röpvéket osztogató
feministához! „Az asszony a házba való!”
Feminista: „Hiszen éppen azért akarunk a
Házba meg a városházába jutni!”

Taft és a suffragettek. A lapok a minap írták:
„Taft elnök ma az amerikai suffragettek küldöttségét
fogadta. A hozzá intézett beszédre Taft nyíltan kijelen-
tette, hogy nem barátja az asszonyok szavazó-jogának és
ennek a jognak megadása nagy veszedelmet vonna maga
után. Az elnököt beszéde végén zajosan megtapsolták/
Hát mi történt tulajdonképpen Washingtonban? Olyan
varázsszava Taft hogy a suffragettek a választójogot
ellenző beszédre azon melegiben leszereltek és zajos taps-
sal önmaguk ellen tüntettek? Avagy nem suffragettek-
nek, hanem antiknak mondta az elnök a hatóságok beszédét?
Vagy, a szerkesztőségek amerikai táviratainak gyártói a
megmondható, Taft talán mégis a választójog hívének
mondta magát s a suffragettek azért tapsolták meg” őt
zajosan?

Nyílt levél a nyíltlevelezőből. Önök nyolc-
százán válogatott cigánygyerekek – hogy úgy ne mond-
juk Zsigánygyerekek – ékes levéllel írást adtak magukról,
mondván, hogy önök „az értelmiség”, Magyarország
értelmisége. Előbb azonban gondosan kiostálták az ér-
telmiségi aláírók sorába tévedt néhány női aláíró. Hát
igaz ist az egyetemet végzett tanár, a diplomás tanító
nem „értelmiség” – ha nő, mint ahogy az aláírt Kohnok,
Weissok, Braunok, Löwök is joggal lekerültek az
értelmiségi listáról, amelynek tiszteletére nem magya-
rosították meg idejében a nevüket Igen tisztelt nyílt-
levelezők: engedjék meg, hogy a kiostáltak szerény
ellenvéleményének is kifejezést adjunk. Tisza István ér-
telmiségénél egy fabatkával sem ér többet az Önök ér-
telmisége. A taktikázó, affektáló frázisokba drapírozott de-
mokrácia méltó ellenfele a páncélos, sisakos középkori
szellem lovagjainak. Viaskodjanak egymással, de hagy-
janak nekünk békét. Illő tisztelettel: A megkoppasztott
értelmiség néhány szellő szárnyára jutott pelyhe.

A hülye joga. A francia legfelső semmitőszék
konkrét esetből kifolyólag kimondta, hogy az (852. vá-
lasztójogi törvény szerint a hülyeség nem összeférhetetlen
a választójog élvezetével. Világosabban: a nyálasszájú,
vigyorgó, tehetetlen hülye férfi választó és választható
ott, ahol Mme Curie még nem érett meg a választó-
jogra.

A szoknya. Peregriny rendőrkapitányé az érdem,
hogy most már tudjuk: nemcsak nem ember, de még

csak nő sem a nő, hanem egyszerűen – szoknya. A de-
mokratikus szellem orgiáján, a Vázsonyi-féle április 3-ki
polgárgyűlésen oktatta ki erre a feministákat a rendőr-
kapitány, aki minden rendőrségi szabállyal ellentétben
egyszerűen gyűlésrendezőnek állt be és állította be a pa-
rancsolata alatt álló rendőrségi személyzetet. A szemét
sértette az előcsarnokban csendesen diskurálgató nők se-
rege, azért ki akarta őket onnan parancsolni s amikor
egy feminista azt kérdezte tőle, miért követeli a távozá-
sát, az észszerű okok híján levő rendőrtisztviselő magából
kikelten ordította: „Majd megmutatom, paran-
csolok-e a szoknyának!” Ha a szoknya hozzá-
szólhatna adójának hováfordításához, a derék úr bizo-
nyára már nyugdíj alakjában élvezhetné azoknak az adó-
szolgáltatásából húzott fizetését, akiknek rendjét őrizni,
nem pedig zavarni tartoznék az az út

A becsületesség netovábbja. A munkapártnak
egy bájosan naiv tagja, Kremer József, a temesvári kép-
viselőjelölt programbeszéde alkalmával a nők választó-
joga hívének vallotta magát ugyan, de a következő ked-
ves nyilatkozat kíséretében: „Egyben ama sajnálkozásom-
nak adok kifejezést, hogy a polgárpárt a nők választójogát
Programmjába nem vette fel. Ezzel a körülménnyel
messze mögötte állunk a szociáldemokrata párt mögött,
amely a választói jogot a nőkre is ki akarja terjeszteni»
A munkapárt a nők választójogát nem tartotta szüksé-
gesnek felvenni, mert a többi pártok rögtön ránk nyom-
ták volna a tisztességtelen konkurrenciá-
bélyegét.” Hát az igaz, népszerűséget, agitációs erőt tobo-
rozni, amikor úgy sem lappang komoly szándék a jelszó
mögött, ebben csak a tisztességtelen versény konkurálhatna
a magyarországi szociáldemokrata párttal»

NŐK AZ AVIATIKÁBAN.

Írta: LÁSZLÓ ARTÚR.

A levegő meghódítása történetének alig
van szaka, mely ne mutatna kiváló női szerep-
lőket A léghajózásnak tulajdonképpeni törté-
nete 1783 június 4-ével, a Montgolfier fivérek
első nyilvános kísérletével kezdődik, de már
néhány esztendővel ezután akadtak nők, akik
a légi utazás előfeltételének, a különösen abban
az időben vakmerőséggel határos bátorságnak
legszebb tanújelét adták. Sőt Garnerin assz-
zony (1797) a vakmerőségben felül is múlta
légi kollégáit, amennyiben légi útjait rendsze-
rint azzal fejezte be, hogy az elért tetemes
magasságból ejtő ernyővel ugrott le Hosszú
listát állíthatunk össze azokról a nőkről, akik
akár a sport kedvéért, akár tudományos vizs-
gálódás céljából többször és sikerrel küzdöttek
meg a magasabb régiók veszélyeivel. Sok ada-
tot találunk róluk az aeronautika történetének
minden fázisában. Az 1909. évi M/m. frank-
furti aeronautikai kiállítás lapja is beszámolt
róluk. Minthogy azonban a mai kor gyerme-
kei jobban érdeklődnek a levegőnél nehezebb
repülőgépeknek sportja és technikája, vagyis

az aviatika iránt, nézzük, vajjon mutat-e az aviatika is kiváló női szereplőket?

A mai aviatika az automobilizmusnak köszönheti eredetét, abból fejlődött ki, mert az automobilmotor, a vezérlő szerkezetek, stb. fejlődése tette lehetővé a mai repülőgépek alapját képező problémának gyakorlati megvalósítását. Minthogy már most a különböző automobilversenyeken, melyek a nagy gyorsaság, útnehézségek és egyéb akadályok és veszélyek folytán a résztvevőktől rendkívüli higgadtságot, ügyességet és kitartást követelnek meg, gyakran tűntek ki a nők, sőt első díjak nyerteseként is, a kutató már előre tudja, hogy a bár fokozottabb nehézségeket magában rejtő aviatika sem szűkölködhet női szereplőkben.

Mikor a „Wright-fivérek (kiknek Katarina nővére is említést érdemel) először vonták magukra az egész világ figyelmét franciaországi repüléseikkel, nem egy nő akadt, aki légi útitársul szegődött a (két utassal való repülésnél fokozottabb mértékben) veszélyes vállalkozáshoz. De ezzel nem elégedtek meg, hanem csakhamar felcsaptak önálló pilótáknak és azóta az „aviatrice”-k száma folyton szaporodik, különösen kitűnt közülök De la Roche bárónő és Miss Spencer Kavanagh, aki Pau-ban nagy sikerrel vezette Blériot-féle monoplanját De la Roche bárónő az egyiptomi Heliopolisban március elején megtartott repülőgépversenyen is kitűnt, amennyiben Bogos-Nubar pasa díjáért küzdve (feltétel: Heliopolisból a piramisokhoz és vissza) megnyerte az 1000 frankos díjat. A kultúra diadalának valóban gyönyörű képe lehetett, midőn Ős-Egyiptom évezredes romjai a szfinxek és piramisok felett a XX. században megjelent korunk legnagyobb vívmánya és büszkesége, a repülőgép és – azt egy nő vezette!

Néhány héttel ezelőtt egy-két szaklap röviden említette, hogy Bécs közelében siklórepülési versenyt tartottak meg, melyben egy bécsi kisasszony lett az első díj nyertese. Ebben a rövidke hírben a sorok írója még a fent említetteknél is fényesebb adatot lát. A siklórepülőgép, melyben nincsen semmiféle hajtószerkezet (motor és légcsavar) és melyet valamely magasabb pontról pl. dombról egyszerűen lebocsátanak, a legveszélyesebb repülő alkalmatosság, (az aviatika első úttörője: Lilienthal halálát is siklórepülőgép okozta) mégis a sport és a tudomány szempontjából fontos kísérletek tárgya lévén, többször akadtak vezetői, nő azonban az említett versenyen első ízben és íme mindjárt a legnagyobb sikerrel próbálkozott vele.

Nincsen emberi ténykedés, mely annyi lélekjelenlétet, vakmerőséget, kitartást és ügyességet igényelne, mint a repülőgépek vezetése. A jó pilóta tulajdonságai az „Übermensch”

tulajdonságaival határosak és az előtételeknek össze kell zsugorodniuk ama tény előtt, hogy ezen Obermenschek között nők is akadtak és akadnak, még pedig folyton gyarapodó számban.

A SZAVAZÓ NŐK.

Írta: ANTAL SÁNDOR, Stockholm.

Mi szocialisták otthon kissé röviden intézzük el a nőkérdést. Nemi alapon álló osztályharcot nem ismerünk, a gazdasági nőkérdés elintéződik a férfiak szakszervezeteiben, a politikai nőmozgalmat – egynehány kiválób polgári nő mozgolódását – éppen úgy ki-nevetjük, mint a mai társadalom többi osztályának tagjai. kulturális helyzetünkre jellemző néhai Bodnár Zsigmond állítása, hogy a középkorban és jóval a középkor után a nő a kéj edénye volt. Gárdos Mariska pedig néhány hónappal ezelőtt állapította meg, hogy nemi alapon álló osztályharc nincs. Ezt annak igazolására hozom fel, hogy a nőt ma is első sorban nemi lénynek „nemi észlénynak” tekintjük. Nemcsak nálunk, hanem általában mindenütt. Ott is, ahol a nő produktív munkával embernivóra küzdött fel magát. Ott is, ahol a nő már szavaz, ahol már nem csak választ, hanem választható is, ahol nagyjelentőségű közhivatalokat tölt be.

Az idén választott 50 stockholmi városi képviselő között két nő van. Monsson Gertrud és dr. Palmgren Valfréd. Az első a munkások, a második a jobbpárt jelöltje volt. Az első városi közgyűlés után a legelőkelőbb polgári lapok komolyan írták, hogy dr. Paimgren Valfréd – nagyon bájos.

A svéd parlament második kamarája tudvalevőleg egyhangúlag elfogadta a nők szavazati jogáról szóló javaslatot. Az első kamara pedig elvetette. Stockholm város polgármestere, Lindhagen szociáldemokrata képviselő meginterpellálta a miniszterelnököt, megkérdezte, hogy a kiküldött bizottság mikor lesz kész a nők szavazati jogára vonatkozó előmunkálattal. Mire a miniszterelnök azt felelte: Addig nem nyilatkozhatom ebben a kérdésben, míg a finn, ausztráliai stb kormányoktól meg nem tudom, hogy vajjon a nők szavazati joga nem csökkentette-e a házasságok és a szülések számát?

Kjelsberg Betzy norvég gyárfelügyelőnő Stockholmban tartott előadásában okát adta annak, hogy miért nem került egy nő se be a norvég parlamentbe. A norvég férfiak egyes kerületekben restelkedve mondták meg, hogy: szegyeinek, ha kerületüket nő képviselné! Ez nem a büszke férfi beszéde,

hanem azé a férfié, aki nemileg kihasználta a nőt és most megveti, nem tartja magával egyenjogúnak, attól meg egyenesen irtózik, hogy közéletit politikai szerephez juttassa.

Az egyes társadalmi osztályokban a nemek harcát ma még nem ismerhetjük fel; lehet, hogy a teljesen kifejelett kapitalizmus majd ilyesmit is felmutathat, ha csak nagyon rövid időszakokban is. De azért ismét csak a neki szempont irányíthatja az összes pártokat Stockholmban, hogy a városi képviseléválasztás alkalmával derék férfi-senkikkel töltötték be listáik értékes helyeit, a nagy nőt, a kultúrát jelentő női neveket pedig a listák értéktelen végébe helyezték. kivétel mégis a munkáspárt, mely az egyetlen nőjelöltet a lista második helyére tette, ahol a győzelem bizonyos volt. De a munkáspárttal szemben is feltehető ez a kérdés: Miért jelölt 49 férfit és csak egy nőt?

Megállapítható, hogy egyes országok kultúrnívója között van különbség, néha nagy különbség is van, a férfitársadalom azonban ma sem vélekedik másképpen a nőkről, mint a középkorban. A vélekedés alatt nem azt értem, hogy mit mond, hanem hogy mit gondol.

Mi magyarok, határozottan mondjuk is, hogy a nő szellemileg alacsonyabb fokon áll. A papuscskormány, vagyis az az állapot, hogy a családanya akarata döntő a családban, szegyenletes és nevetséges. Ha a feleség okosabb, intelligensebb mint a férj: szerencsétlennek tartjuk a házasságot. Ha a feleség kiváló nő is, úgy kell tennie, illetőleg mondania is kell, hogy ő butácska, a férje pedig a legokosabb ember.

A skandináv népek, különösen a norvégek és azonkívül a finnek már túl vannak ezen a fejlődési fokon. Norvégiában a politikán kívül egész emberszámba veszik a nőt. A norvég női községi képviselők száma. 180. Drammenben, ahol Kjelsberg asszony hat év óta városi képviselő, a 60 tagú képviselőtestületnek 10 női tagja van. Igaz, hogy a formandskabetnek, mely a magyar városi tanácsnak felel meg, kevés nőtagja van. Tapasztalat szerint a képviselők nőtagjai pár szempontot félre téve, mindig együtt szavaznak, ha a nők érdekeiről van szó. Valahányszor egy nő megszólalt, a közgyűlés férfi tagjai mindig valami rendkívüli bölcsességet vártak tőle pedig hát a férfiak is csak ritkán mondanak bölcsességet, jegyezte meg Kjelsberg asszony. A nők rendszeren röviden és nagy figyelem között beszélnek. Norvégiában vannak olyan törvények, melyek érvényességét az egyes városok és kerületek magukra nézve szabadon elhatározhatják. Ilyen az alkoholtartalmú italok gyártásának és árusításának tilalma, dohányárúk

eladásának tilalma kiskorúak számára stb. Amikor ilyen törvények helyi érvényesítéséről volt szó, akkor végeztek csak jelentős munkát a képviselőtestületek nőtagjai. Például Drammenben nemcsak a két említett tilalom van érvényben, hanem: ócskaságkereskedők és zálogházak nem köthetnek gyermekekkel üzleteket, szigorú biográf ellenőrzés van érvényben, a Nick Carter irodalom erős társadalmi bojkott következtében kiveszett.

Egyéb területeken is hasznos munkát végeztek a norvég képviselőtestületek nőtagjai. Vannak eredményesen működő női egészségügyi felügyelők, a kereskedelmi kamráknak, fogházi intéző bizottságoknak is vannak nőtagjaik. A rendőrség szolgálatában álló nők is megfeleltek a követelményeknek. A női foglyokat már női börtönőrök őrzik és például Stavanger városa Helsingfors példájára női rendőröket is alkalmaz. Az esküdtbíróági intézményben is kitűnően beváltak a női tagok, nemcsak mint esküdtek, hanem mint az esküdtek főnökei is.

A nők egyéb hivatalokban is megállották helyüket. Így mint iparfelügyelők, mint a „det stedlige fabrik ti Isyn” tagjai, mint a városi munkaközvetítő hivatalok vezetői és iskolafelügyelők is.

Csak a stortingnak, a norvég parlamentnek nincsen még nőtagja. Ezt még szegyeinek a norvég férfiak.

A finnek már magasabban állanak, nemcsak hogy nőt is küldenek a parlamentbe, hanem még egy közönséges cselédlány választását sem tekintik törvényhozásukra nézve kompromittálónak. Alig van finn közhivatal, melyekben nőt ne alkalmaznának.

A 42 tagú kopenhágai Borgerraepresentationen-be 1909 április elsején egyszerre 7 nő vonult be. Kundsén Thora a dán nőmozgalomlelke, Salicath Vibeke híres feminista és nagy filantróp balpártiak, a kopenhágai főorvos felesége Harbou-Hoff asszony, továbbá a kvindrealgret szerkesztője, Arenholt Julia, gépészmérnök a radikális balpárt listáján jutottak be, Crone betűszedőnőt és Johansen asszony varrónőt pedig a szociáldemokraták választották be Blom Johanna tanítónő a keresztény párt programjával győzött. Azóta még két nő került a kopenhágai városi tanácsba Jellemző a kopenhágai nőmozgalom vezetőinek agitatorikus tehetségére, hogy a szavazati joggal bitó nők 70 százaléka, leszavazott»

A könyvtárügyet, népiskolai oktatás ügyét, a városok szegényügyét, az alkohollelles propagandát, a népművészet fejlesztését, a fogyasztási szövetkezeteket úgy Dániában, mint Svédországban legnagyobbbrészt nők vezetik A szép-

irodalmi és társadalmi folyóiratok legnagyobb része mindkét országban a nők kezében van. A svéd első kamara teljes újjászületése, tehát jó néhány év szükséges még ahhoz, hogy Ellen Key és Selma Lagerlof elérje a választói jog gyakorlásához szükséges érettséget. Most még egyikük se érett.

A dán nőknek több kilátásuk van a politikai egyenjogúságra, mert a radikális kormány programjában benn szerepel a nők választói joga is. A radikális kormány azonban nincsen többsége a Folketing-ben. Ha a radikális párt a legközelebbi választást a kormányon éri meg és sikerül többséget szerezni programjával, akkor valószínű, hogy a nők politikai választójoga is meglesz.

SZEMLE.

A szociáldemokrata párt kongresszusa. Tessék elolvasni az előző évekről szóló jelentéseket és megvan az ideinek a képe is. Panasz: a párt nem tesz a nőmunkások szervezése érdekében semmit. Védelem: nem igaz a vád, a párt igenis tett. Mit? Arról nem szól a krónika. A jó becsületes vidék részéről megint többrendbeli felszólalás: a párt tegyen valamit a nők szervezkedése érdekében! Mint minden évben, a vidék részéről konkrét indítványt is tettek. Tavaly Pécs, az idén Temesvár, az eredmény ugyanaz. Mindent „határozatilag” elfogadnak, valahogy vita ne kerekedjék a nők dolgáról, mert az már jelentőséget adna neki. Lomha hullámokban engedik háborítatlanul lefolyni, bele a semmibesevés tengerébe, amelynek fenekén olyan csendesen elpihennek a hullámokban eltemetett nőmozgalom roncsai. Azután egy jelentős kongresszusi beszéd a választójogról, abban cifraságnak, „porhintésül” belekerül a nő választójogának követelése is. Utána a Népszavában, gyűléseken, a szociáldemokrata választójogi mozgalomban tovább is kizárólag a férfiak választójogáról van szó. Folytassuk? Minden ugyanaz, ami régebben volt, ha lehet még elrontottabb formában. Ezerkétszáz női tagot számláló szervezeteket férfiak képviselnek, a nők: megtűrt gallériatöltelek, de az is csak addig, míg a pártkritika erőszakos elfojtása ellen nem lázad föl Magyarország közállapotainak minden baja, hibája, minden bűne egy kongresszusi tárgyalás keretébe szorítva. Vigasztalan látvány olyanok számára, akik valahol oázist keresnek a társadalom bűnös hazugságainak sivatagában. Dr. Kunfi Zsigmond előadói javaslata: „Ahol saját jelöltet a párt nem állít, a párttagok pártállásra való tekintet nélkül azt a jelöltet támogassák, aki az általános, titkos, egyenlő, nemre való tekintet nélküli, községenként} és közvetlen választójognak záros határidőn belül s minden más kérdést megelőző megvalósításáfa kötelezi magát. A temesvári pártszervezet indítványa: Indítványozzuk, a pártkongresszus állapítsa meg, hogy az eddigi vezetőségek a nőszervezetek és közvetve a nők választójogának érdekében alig tettek valamit és utasítsa a megválasztandó pártvezetőséget, hogy elsőrendű és egyik legsürgősebb feladatának tekintse a nők gazda-

sági és politikai szervezését országszerte és hogy a nők választójogának érdekében is hathatósabb, merészebb agítációt fejtsen ki.” Aki ezeknek az egyhangúlag elfogadott javaslatoknak gyakorlati megvalósításáról tud valamit, szíveskedjék szerkesztőségünket tudósítani.

Az osztrák nők egy diadala. Az osztrák munkaügyi miniszter rendeletet bocsátott ki, amely Ausztria összes állami ipariskoláit megnyitja a nők előtt. A női tanulókat teljesen egyenlő feltételek mellett kötelesek felvenni a fiúk szakiskoláiba. Ezzel a technológiai, textil, órásiipari, famegművelési, villanszerelői, műipari, stb., stb. szakképzettség megszerzését lehetővé tették Ausztria leányai számára. Az osztrák ipar íme, megint óriási erősséget nyert, a vézna magyar iparral szemben. Csupa képzett erőre támaszkodik; könnyű hát neki a mi dilettáns iparunkat legyűzni.

A nők választójogának férfigája. A dr. Dimer Gusztáv egyetemi tanár elnöklése alatt március 29-én megalakult liga közgyűléséről csak jövő számunkban számolhatunk be. Addig is közöljük első röpvéneke szövegét: A liga célja: A választójog megszerzése a nők számára ugyanolyan előfeltételekkel, amilyenekkel a törvény azt a férfiaknak megadja. Mért kell a férfiaknak a nők választójogáért küzdeniök? – Mert tökéletes emberi szempont csak a férfi és a nő nézeteinek összeegyeztetéséből alakulhat ki. A törvényhozás tehát egyoldalú, ha csak a férfiak véleményét fejezi ki. Mert a nő gazdasági helyzetének hátrányai a munkapiac terén nagyrészt jogtalanságán alapulnak. A hibáján kívül hiányosan kiképzett nő a férfiak munkaviszonyait akarata ellenére is rontja. Mert amíg a nők a törvényhozásban képviselve nincsenek, az nem védi eléggé az otthon érdekeit. A politika a családi élet minden mozzanatára érvényesíti hatását, kell tehát, hogy a nő is gyakoroljon hatást a politikára. Mert ami igazságtalanság a nővel szemben, a férfival szemben is igazságtalanság. Ha az állam igazságtalan, az egyénektől sem várhatunk jobbat. Mert teljes szabadság nélkül nem létezhet tökéletes fejlődés. Az egyik nem kiváltsága a másik nem jogfosztottságát jelenti. Mert ami a nők fejlődését akadályozza, a faj fejlődésének is útjában áll és a nemzet tökéletesedését hátráltatja. Mert képviseleti alapon álló kormányok alatt a képviseletet nélkülözök érdekei nincsenek eléggé megvédve. Mert a nő ugyanúgy tartozik engedelmeskedni a törvényeknek, mint a férfi, kell tehát, hogy részt vehessen azok alkotásában. Mert a nőt éppen úgy megadóztatják, mint a férfit, szégyen tehát a pénzt elfogadni anélkül, hogy az adók felhasználásába beleszólást adjunk neki. Mert vannak a nőnek speciális, az anyasággal kapcsolatos érdekeit ezeknek szöszölgője csak ő maga lehet. Mert ha a nőnek nincsen közvetlen választójoga, közvetett úton ellenőrizhetetlen, azért erkölestelen és káros befolyást gyakorol a politikára. Mert minden szociális kérdés törvényhozási rendezésére nézve a nők közreműködése éppen olyan fontos, mint a férfiaké. A férfiak hatalmában áll a nőekkel szemben fennálló igazságtalanságot megszüntetni: használjuk fel ezt a hatalmunkat!

A suffragettek. A suffragette-mozgalom legélénkebb szervezete a Women's Social and Political Union most adta ki negyedik évi jelentését, amelynek adataiból kiemeljük a következőket. Az Unfo 1909-iki jövedelme 758.400 korona volt. A szövetség számtalan ingyen dolgozó munkatárs mellett 98 fizetett tisztviselőt alkalmaz. Központi irodája 21 szobából áll, azonkívül London és a vidék 15 helyén van irodahelyisége. Több mint 20.000 gyűlést tartottak az utolsó esztendőben. Nem sajtóhiba: húszezer gyűlést. Ezek közül némelyik 60-100 hallgató, mások meg 7-10.000 főnyi közönség jelenlétében folytak le. A szövetség hivatalos hetilapja közel 40.000 példányban jelenik meg. Tagjai közül 294-et letartóztattak, ezek közül 163-at bezártak; 110-en éhségstriket rendeztek, 36-ot a kormány erőszakosan tápláltatott. Az Unió május 28-án óriási menetet rendez, amelyet gyűlés követ az Albert Hallban.

Női feltalálók. A Stuttgartban januártól márciusig tartott feltalálási kiállításon 37 nő is kiállította találmányait. Ezek közt volt egy villanyos massage-készülék, többféle háztartási, konyhakertészeti, betegápolási eszköz, ruha- és ékszerújítás, lámpa, irodai eszköz, géprész, stb. stb.

A bosnyák nők választójoga. Bosznia és Hercegovina alkotmánya szerint a kúria első osztályában nők közvetett választójogot kaptak. A 402.164 bosnyák választó között úgy néhány száz nő is van. A sarajevói kerület 11 női választója közül 10 mohamedán, 1 görög keleti. A többi 52 kerület választói között ugyanilyen az arány. A mohamedán „politikára érett” nő, analfabéta, szigorúan orthodox, csak lefátyolozottan jár.

Finn nők a parlamentben. Februárban harmadszor választott a finn nép, amióta igazi általános választójoga van. Megállapítjuk, hogy sajtónknak egyetlen egy orgánuma sem tért el attól az immár szokásától, hogy a nők beválasztásáról megemlékezett volna. Pedig ezúttal is 17 nő került a finn parlamentbe.

Női iparfelügyelő Norvégiában. Most nevezték ki az első nőt a norvég iparfelügyelethez Betsy Kjelsberg asszony személyében. Jogköre főleg abban áll, hogy a gyárak egészségügyi berendezéseit ellenőrzi és a munkások helyzetét javító intézkedéseket rendszeresít. Kinevezése előtt államsegéllyel tanulmányozta Anglia, Németország és Norvégia gyáripari viszonyait. Kjelsberg asszony a norvég választójogi nőmozgalom egyik oszlopa. Lapunk 1909. júliusi számában jelent meg egy kitűnő cikke.

A svájci alkoholelleses nőmozgalomból. A zürichi mértékletességi négylet módot ad a zürichi nőknek arra, hogy magukat alkoholmentes éttermek és népszállók vezetőivé kiképeztessék. Ezzel az intézkedésével növelni akarja az egyesület az alkoholmentes éttermek számát, melyek megnyitását gyakran csak a szakértő vezető hiánya késlelteti.

Leánygimnázium Törökországban. Törökország, a „beteg ember” kiheverte betegségét és alaposan hozzálát az erősödéshez. Az a reorganizálódási folyamat, amely

most Törökországban egyre nagyobb erőre kap, a nő társadalmi helyzetében is erős változásokat idéz elő. – Csak mostanában jelentettük, hogy nőmozgalom indult Törökországban és a nőmozgalomnak már sajtóorgánuma is van, ma pedig már az első nagy eredményről is beszámolhatunk. Funduküben, egy konstantinápoly közelében fekvő városkában leánygimnáziumot épített a török kormány. A 13-14 éves leányok oly tömegesen jelentkeznek, hogy nemsokára betelik a létszám. Az iskolát németországi tanterv alapján szervezik.

Különfélék. Berlinben Dr. Marie Raschke ügyvéd kezdeményezésére nők bankot alapítanak „Önálló nők bankszövetkezete” cím alatt. Az intézmény rendszeres banküzemet fog fenntartani, de főképpen asszonyok önállósítási törekvéseinek előmozdítását akarja szolgálni. – Münchenben két év óta két nő, mint automobilbérkocsi vezetője működik. – Brünmben a női ipariskolák tanfelügyelőjévé nőt neveztek ki. – Buenos-Ayresben az argentinai függetlenség századévi jubileuma alkalmából májusban nőkongresszust tartanak. – Az oxfordi egyetem, amelyen leányok eddig tanulmányaikat végezheték, de nem vizsgázhattak, férfiakból és nőkből álló bizottságot küldött ki arra, hogy dolgozzanak ki új szabályzatot, amely a nőhallgatók levezetését is lehetővé teszi.

IRODALOM.

BEÉRKEZETT MŰVEK*

Dr. Edelmann Menyhért: A csecsemő-halandóság elleni küzdelem. A budapesti orvosi újság különlenyomata.

Hedwig Buschmanns: Neue Frauentracht. Verlag Hedwig Buschmann, Berlin Ára 2 M

Alice Zimmern: Women's Suffrage in many lands. 2 edition, London, The Woman Citizen Publishing Society. Ára 1 sh.

Hermanne Ludvig Blanka: Valóságok. Herman János könyvdíszével. Medgyes.

M. W. H. Rutgers-Hoitsema: Bescherming van Vrouwenarbeid. Ara 10 cent. – Ugyanaz: Arbeid van de Gehuwde Vrouw. Hága, 1910. Ára 10 cent.

Frauenzukunft: Havi folyóirat Szerkeszti: Matildé von Lieber, Dr. Hans Dorn és Méta Hammer-schlag. München, Frauen-Verlag. Előfizetési ára évi 12 M.

Vadász Norbert: Dukai Takách Judit élete és munkái. Budapest, Franklin-társ. Ára 3 kor. Igaz hálára kötelezte Vadász Ármánd a nő szellemi felszabadításának minden barátját e kötettel. Nem fontos most megállapítani, mint költő nagy és emlékezésre méltó volt-e Dukai Takách Judit. De érdekes és mindenképpen értékes személyének és azoknak a hatásoknak ismertetése, melyeket írósa kiváltott. Mellékes az, hogy a mi sze-

* Birálatukat fenntartjuk magunknak.

münkkel merve nem nagy költő volt, bár kora annak ismerte el. De érdekes életrajzából megtudnunk, hogy mint a nő szellemi munkája minden időben, nem alkotásainak minősége, hanem a szerző neme váltott ki szenvedélyes vitákat. Dukai Takách Juditot Kazinczy e szavakkal vigasztalja: „Ne rettegje a kisasszony, hogy amely leány verset ír, nem lehet jó asszony; úgy ítél a közönséges ember mindég.” Takách Éva írónőnek egy 1833-ból származó idézete pedig mulatságos mintája annak a sablonnak, amelyet a feminizmus ádáz ellenségei máig sem tudtak frissebbel, újabbal pótolni: „Tettekre vágytam mindig – Idézi Vadász Norbert Takách Éva szavait – olyanokra, melyek világosságot terjesztenek. Minden folyóiratainkban Ijesztették az asszonyokat az írástól és gondolkodástól, Ipse facto nem szépeknek, a férfiaktól egészen elhagyottaknak hirdetvén azon asszonyokat, kik írni és gondolkodni fognak.” (Mai folyóirataink modernségének kitűnő fokmérője ez a panasza.) Judit asszonysorsának legtragikusabb epizódja a nő megkötöttségének, személyes szabadságának lelketlen elbírálásából eredt. Ifjú szerelmese az eljegyzés napja előtt elhagyja és háborúba megy, mert hallotta, hogy Judit egy férfivel levelez. Egy férfivel! Az a férfi Judit barátja, Kazinczy volt. Ha Takách Judit versei kevés önvalomást tartalmaznak is, azért megtaláljuk bennük körvonalát az olyan asszonyegyéységnek, aki nemcsak szolgálni, másokat boldogítani, lemondani akar, hanem az élet javaiból is részt keres, boldogíthatni is kíván. Férje nevenapjára írt egy versében mondja (163 o.) „Ne felejtjük, hogy egymásnak boldogítói lettünk.”

A hajdani magyar asszony lélektanához érdekes adalék Vadász Norbert könyve, melynek elolvasását melegen ajánljuk.

Ember Sándor: Az erkölcsnevelés problémája. (Lampel R. könyvkereskedése. Ára 3 k.) A sok nagyhangú és csekély tartalmú erkölcsi prédikációi, amellyel gyermekeket és felnőtteket egyaránt hiába próbál megjavítani a pedagógiai irodalom» kellemesen tér el ez a konkrét részletcélokat kitűző munka, amelyet népszerű előadási modora kiválóan alkalmassá tesz arra, hogy néptanítók olvasmányául szolgáljon.

Az oktatástól szigorúan különválasztja a nevelést; nézetünk szerint helytelenül, mert hisz minden ismeret és minden szellemi tevékenység képzete egy-egy motívumot szolgáltat akarunk, tehát cselekvésünk számára.

Nagyon helyes ellenben az, hogy megállapítani törekszik azoknak a tulajdonságoknak lajstromát, amelyek megszerzése minden emberre nézve kívánatos, amelyek elsajátítását az iskola elősegíteni tartozik. Ha ez a lajstrom nem tekinthető is véglegesnek, de irányítóul szolgálhat arra nézve, hogy az erkölcsnevelés fogalmának tartalmat adni, és azt a frázisok és szemforgatások bilincseiből kiszabadítani törekedjünk.

Az elsajátítandó tulajdonságok szerző szerint ezek: a használati tárgyak megbecsülése és ezzel a pusztító hajlam fékezése; az idegen tulajdon szigorú tisztelben tartása és érzékenység ennek legcsekélyebb megsértése iránt; a rend és tisztaság iránti érzék; az egészséget fentartó tényezők megismerése és megkedvelése; mások jogainak tisztelben tartása (az utcán is); az adott szó

megtartása; a cselekvő részvét s ezzel a jótékonyág szükségének megszüntetésére irányuló törekvés; a durvaság iránti ellenszenv; a babonás hajlamok leküzdése; a gúnyolódás kerülése; a dicsekvő hajlam elnyomása; a versengés túlzásainak elkerülése; a türelem és önfegyelmelés fejlesztése; a szolidaritás érzése; a kötelességérzet; végül az egyéni szabadság alárendelése az összesség érdekeinek.

A felsorolás éppenséggel nem rendszeres; de mindazok a konkrét útbaigazítások, amelyekkel a tanítót első sorban példaadásra, azután ennek észrevetésére serkenti, nagyon hasznos ösztönzésül szolgálhatnak a magyar tanítóságnak. Csupán a „kényszerítő eszközök” alkalmazását nem helyeseljük, hacsak tisztán az értelemre gyakorolt befolyást nem jelentenek.

Értékes tulajdonsága a munkának, hogy nem alkot szüntelenül erkölcsi ítéleteket, hanem a célszerűség és a közérdek szempontjából különbözteti meg a kívánatos és kerülendő tulajdonságokat.

G. V.

The Forerunner. Folyóirat, megjelenik minden hó elsején. írja és kiadja Charlotte Perkins Gilman, New-York. Előfizetési ára egy évre 7 korona. Megrendelhető a Feministák Egyesülete útján. Charlotte Perkins Gilman folyóirata kétségtelenül egyike a legérdekesebbeknek a maga nemében. A feminizmus szempontjából különösen érdekessé teszi, hogy egész tartalma: magasröptű versei, novellái, regényei, szociális cikkei, mind, mind a feminizmus új ideáival vannak átitatva. Angol irodalmat eredetiben élvezőknek a legmelegebben ajánljuk a Forerunnert.

Gertrud Prellwitz: Vom Wunder des Lebens. Zweite Auflage. Verlag Eugen Diederichs. Jena, 1910. Ára 120 M. A nemi felvilágosítás irodalmának ez a legújabb terméke a szentimentális gyermek lelkének túlérzékenységére van hangolva. kísérletnek érdekes ugyan, de bizonyos, hogy nem megoldása a felvilágosítás módszere problémájának.

HOGYAN KAPTAK A NŐK VÁLASZTÓJOGOT?

Írta: CICELY HAMILTON és CHRISTOPHER ST.-JOHN.

Vigjáték egy felvonásban.

Először színrekerült a londoni Royalty Theatreben 1909 április 13-án.

(Folytatás.)

HORACE: Igen, láttam hazajövet „Suffragettek sztrájkja” fölírású plakátokat. ki törődik az ő sztrájkjukkal? Senki sem látja se kárát, se hasznát. Itt van például Winifred. Mit tesz ő egyebet, minthogy faluról falura jár szónokolni és olyan lármát csap a parlament előtt, hogy a rendőrség végre is kénytelen bekísérni. Akkor bevonul a börtönbe és úgy viselkedik, mint egy martir. Martir! Ha rajtam állna, vízbe hajgálnám eze-

ket a hiszterias nőket egytől-egyig. Akkor abbahagynák a sok reklámozást.

ETHEL: Winnienek van erre egy pompás válasza, de elfelejtettem, mi az. Ó, Harry, nem volt semmi a plakátokon a legközelebbi férfirokonról?

HORACE: De Ethel, csak nem bolondultál meg? Ugy-e eleget ültél már az é η székemben? (kisegíti a karosszékéből.) köszönöm. (Leül.)

ETHEL: „Winnie azt mondta, hogy a munkásnők amellet, hogy sztrájkba állnak, a legközelebbi férfirokonoktól követelik meg, hogy eltartsák őket.

HORACE: Eh!

ETHEL: Arra gondoltam, milyen szörnyű volna, ha idejönne Agatha, vagy az a színésznő rokonod, akivel nem akarsz megismertetni, vagy Lujza nénéd. Márta és Lili elmentek a saját férfirokonaikhoz; azaz, hogy Lili a szegényházba ment, ami különben egyre megy. Miért ne lenne igaz? Nézd csak Horace, egy kocsi jön, podgyász is van rajta. Jaj, mit tegyünk?

HORACE: Nem kell mindjárt megijedni. A szomszéd ház előtt áll meg.

ETHEL: Nem, nem, itt állt meg. (kiszalad.)

HORACE. (utána kiált): Gyere vissza! Csak nem nyitod ki te a kaput? Azt hiszik majd, hogy nincs cselédünk.

(Ethel visszajön; rögtön utána megjelenik Agatha, 35 év körüli, fáradt kinézésű nő. Választójogi jelvényt visel.

Öltözete gondatlan.

ETHEL: Agatha jött – egy rengeteg nagy dobozzal. Hova tegyük?

AGATHA (barátságosan): Hogy vagy Horace? (Megsókolja.) És te kedves Ethel? (Őt is megsókolja.) Nem vagy olyan jó színben, mint rendszeren. kérlek, Horace, fizess a kocsisnak két shillinget és segíts neki a dobozt behozni. Nehéz, az igaz, de benne vannak összes földi javaim.

HORACE: Agatha, csak nem vesztetted el az állásodat? Ott hagytad azt a gyönyörű házat?

AGATHA: Igen, eljöttem tőlük három órákor.

HORACE: Édesem, borzasztóan sajnálom, de nem tudlak itt befogadni.

AGATHA: Nem volna jó a kocsit kifizetni? Olyan gyorsan lesz két shillingből két és fél. (Horace el.) Úgy látszik az öcsém nem gondol rá, hogy nekem bizonyos követeléseim vannak vele szemben.

ETHEL: Azt hittük, nagyon meg vagy elégedve az állásoddal.

AGATHA: Mint az amerikai rabszolgák, ha jó gazdájuk volt. Nem is vágyódtak a szabadságra. kifogásom nincs is a volt főnökeim ellen. Voltaképpen sajnáltam, hogy zavarnom kellett őket hirtelen eltávozással. De hát magasabb kötelességet kellett teljesíteni, mint aminőt velük szemben vállaltam.

ETHEL: Nem tudom, mitévő legyek. Horace kétségbe fog esni.

HORACE (visszajön): A kocsisnak tényleg két és fél shillinget fizettem. Azonkívül borraalót is kellett neki adnom, hogy lesegítse azt a Noe bárkáját. Hát mit jelent sen ez, Agatha? Oktalanság volt otthagyni azt a jó

állást. Itt nem maradhatsz. Valami más megoldást kell találnunk.

AGATHA: Bármilyen megoldást kereshetsz, feltevé, hogy eltartsz.

HORACE: En tartsalak el téged?

AGATHA: Te vagy a legközelebbi férfirokonom, tehát kötelességed. Ha nem teszed, akkor kénytelen vagyok a szegényházba menni.

HORACE: De miért ne tartanád fenn magadat a saját munkádból? Hiszen évek óta megteszed?

AGATHA: Igen, 18 éves korom óta. Most abbahagyom a munkát mindaddig, amíg nem értékeli. Vagy otthon a helyem, abban az otthonban, amelyet egy szerető apa, fivér, férj, unokatestvér vagy bácsi tart fenn a számomra, vagy pedig önálló tagja vagyok a társadalomnak, akit nem szabad a polgári jogokból kizárni.

HORACE: Ez úgy hangzik, mintha belőled is suffragett lett volna. Igazán mindig azt hittem, hogy igazi úrinő vagy.

AGATHA: Igen, úrinő voltam, olyan úrinő, akit 18 éves korában kidobtak az utcára, egy fillér nélkül és anélkül, hogy valamilyen kenyérkereseti munkára tanítottak volna. Ha a nők is megkapják polgári jogaikat, akkor hiszem, hogy a lányokat is tanítatják, épúgy, mint a fiukat és nem tengődnek majd úgy, mint én.

HORACE: Micsoda asszonylogika! Hát mi köze ennek ahhoz, hogy ilyen erőszakos módon nyakamba varrod magadat? Igen kellemetlen helyzetbe juttatsz. Nézd, én nem vagyok abban a helyzetben, hogy egy testvért is eltartsak, meg egy feleséget is. Nem mehetnél valamelyik barátnődhöz, amíg új állást kapsz?

AGATHA: Nem, Horace! Nálad maradok.

Horace (kihívóan): Igazán? És meddig?

AGATHA: Amíg a nőknek polgárjogot adó törvényjavaslat elfogadásra kerül.

HORACE (tehetetlen méregben): Ostobaság! Nem tarthatlak magamnál és nem akarok itt tartani. Mindig azon voltam, hogy teljesísem kötelességemet veled szemben. Azt hiszem, alig múlik el hét anélkül, hogy írnék neked. De most, hogy könnyelműen otthagytál egy kifizető nevelőnői állást és idejöttél engem fenyegetni, – igen fenyegetni, ki kell mondanom, testvér ide, testvér oda, hogy úr akarok lenni a magam házában.

(Belép Molly, jóképű, húsz év körüli leány. Kitűnő szabású, egyszerű ruhát és csinos kis kalapot visel. kezében labdaütő és könyvek.)

MOLLY: Hogy vagy Horace bácsi? 16 napot. Ez Agatha néni? Hogy vagy néni? Nem láttalak gyerekkorom óta.

HORACE: Hát te minek jöttél ide?

MOLLY: Mondhatom, kedvesen fogadod egyetlen unokahúgodat!

HORACE: Nagyon jól tudod, Molly, hogy nem vagyok veled egy véleményen. Hallom, hogy egy botrányos könyvet írtál. Mondanom sem kell, hogy nem olvastam el. Egyedül élsz egy lakásban, pedig, ha keresnél, találnál magadnak igazán jó penziót. Nagyon különös ismeretségeid vannak és...

MOLLY: Hagyd abba, bácsikám! Most van a leg-

jobb alkalmad engem megjavítani. Azért jöttem, hogy nálad is maradjak. El is tarthatsz és meg is javíthat szegyszerre.

HORACE: Soha ilyen szemtelenséget! Mindig azt hallottam, hogy többet keresel, mint én.

MOLLY: Igaz; de hiszen sohase láttad szívesen, hogy pénzért írok. Te voltál az, aki nőietlennek nevezett, mert azt mondtam, hogy amíg meg tudom keresni a kenyeremet, addig semmiféle ellenállhatatlan kísértés nem készítet arra, hogy felesége legyek annak a kis utálatos Weekesnek.

HORACE: Hogy beszélhetsz így Weekes Reginaldról! Nem tudod, hogy Oxfordban tanult?

MOLLY: Szervusz, Ethel néni, észre se vettelek! Örülni fogsz, ha meghallod, hogy nem hoztam más podgyászt, mint egy hálóinget, meg egy labdaütőt.

HORACE: Remélem, ez csak tréfa!

Molly: Hát ez is szempont, mindenesetre. Nem keresek többé kenyeret. kifogástalan úrinő leszek és Horace bácsitól, legközelebbi férfitrokonomtól függök anyagilag. (Automobilsp hallatszík.) Nem örülsz, hogy nem írok még egy botrányos könyvet és nem lakom egyedül egy lakásban?

ETHEL (az ablaknál): Horace, Horace! Valaki kiszáll az automobilból. Milyen gyönyörű nagy kocsi. ki lehet, vájjon? És nincs senki, aki kaput nyitna!

MOLLY: Nem tesz semmit. Én nyitva találtam a kaput és nyitva is hagytam, hogy kevesebbet zavarjanak benneteket.

ETHEL: Podgyásza is van. A sofför egy nagy ruhadobozt emel le a kocsiról.

HORACE: kidobom az utcára skatulyástul. (Az ajtóhoz rohan, közben beleütökzik Krisztinába, Krisztina körülbelül 40 éves elegáns, megnyerő külsejű, határozott fellépésű hölgy. Ékszerdobozt tart a kezében.)

KRISZTINA: Cole úrhoz van szerencsém?

HORACE: Nem! Igazán nem! (Ingadozva.) Azaz hogy ma reggel még az voltam, de . . .

KRISZTINA: Horace Cole, John Hay Cole fia. Atyja Straethemben lakott, ahol – (Automobilspólás hallatszík.)

HORACE: Bocsánat, de boldogult édes apám élet-rajza igazán nem függ össze ezekkel a dolgokkal. Nem is kell bolygatni kérem, miért küldi el az autóját?

KRISZTINA: A motor már nem az enyém. És . . . no igen, elküldtem, mert én egyelőre itt maradok. Úgy emlékszem, hogy Önnek volt egy Agatha nevű nővére és egy bátyja, Sámuel, aki már meghalt. Sokkal idősebb volt Önnél.

AGATHA: Miért nem válaszolsz, Horace? Igen, tökéletesen így van. Én vagyok Agatha.

KRISZTINA: Ó, igazán? Hogy van?

MOLLY: Én Sámuel Cole leánya vagyok.

KRISZTINA: Örülök, hogy megismerem. Nem tudtam, hogy ilyen kedves rokonaim vannak. Tehát, Coli-úr, az én atyám az Ön atyjának első unokatestvére volt, Ön tehát nekem második unokatestvérem és mint ilyen legközelebbi férfitrokonom.

HORACE (kétségbeesve): Ha ezt még egyszer halom, megőrülök.

KRISZTINA: Félek, hogy a rokonság nem nagyon tetszik Önnek!

HORACE: Bocsánatot kérek, de azt hiszem, a második unokatestvér nem is rokon tulajdonképpen.

KRISZTINA: Akkor hát el vagyok hagyatva és Öntől kell kérnem, hogy eltartson. Egészen biztos vagyok benne, hogy Ön se látná szívesen, ha egy Cole a szegényházba menne.

HORACE: Mit bánom én, hogy hova mennek!

ETHEL (megbotránkozva): Harry! Mit beszélsz!

KRISZTINA: No ez legalább őszinte volt; de biztos vagyok benne, Horace öcsém, hogy dacára modortalanságának, helyén van a szíve. Nem fogja tőlem megtagadni a lakást és a kosztot mindaddig, amíg a parlament lehetővé teszi, hogy folytassam a munkámat.

HORACE: De asszonyom, gondolja meg, hogy a fizetésem 3 font hetenkint és hogy a skatulyája sem fér el a házamban, hát még Ön.

HORACE: Akkor hát agítálnia kell. A nőrokonai eddig mindig megkeresték a kenyerüket, Öntől semmit sem kértek. Nekem magamnak is volt ma reggelig egy igen jó szabóműhelyem. Az üzleti világban Madame Christine-nek hívnak.

MOLLY: Tudom. Sohasem voltam képes az árait megfizetni.

HORACE: És azt gondolja, Madame Christine . . .

KRISZTINA: Krisztina néni vagyok!

HORACE: És azt hiszi, joga van egy szegény hivatalnok házába jönni és tőle azt kívánni, hogy Önt eltartsa! Hiszen egy hét alatt elköltené egy évi jövedelmemet? Nem a saját automobilján jött ide?

KRISZTINA: Három óra óta ez a motor a választójogi mozgalom tulajdona. Minden egyéb javaimat és minden nélkülözhető készpénzemet a választójogi egyesületek között osztottam meg. Hiszen tudja, hogy a hadjárathoz pénz, pénz, pénz kell.

HORACE: Azt akarja ezzel mondani, hogy minden pénzét a suffragetteknek adta? kár, hogy nincs férje. Hamarosan véget vetne az ilyen örületeknek.

KRISZTINA: Volt valamikor férjem. Szerette, ha örületeket követtem el, például ha eltartottam őt. Ez után a balul sikerült kísérlet, után képzelheti, mennyire örülök, hogy végre találtam egy férfit, egy igazi férfit, aki engem fog eltartani. – De mindamelltt úgy szeretnék egy osésze teát! Forr a víz?

ETHEL (félénken): Nincs elég csészém! Jaj mit csináljak, mit csináljak? (Folyatjuk)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sass Margit. Mihelyt sorát ejtethjük, közöljük.

G. O. M. közölni fogjuk.

Sürgető. Hígyje el, mi még türelmetlenebbek vagyunk. De hiába; amíg havonként egyszer jelenhet csak meg lapunk, addig sok mindennek késnie kell.

Harcos. Temesvár: közölni fogjuk, de neve aláírásával. Jó?

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Főtitkár:
HILLERNÉ BOLBE-
RITZ GEORGINA
V., Arany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagdíj évi letetés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6—8-ig.
Magántanítók elbe-
lyezése ugyanekkor.

TAGTÁRSÁK!

Minden politikai gyűlésen vegyünk részt tömegesen! Oszto gassuk egysületünk röpirait, árusítsuk propaganda-füzeteit, terjesszük eszméit! Szerezzünk minél több új tagot mind egyesületünknek, mind a most megalakult férfilegának!

Politikai propaganda-költségeinkre adahoztak:

Behr Hilda	10.-k.
Lakatos Ida	4.-„
Zipernovszky károlyné	20.-„
Csathó Aurél	6.-„
Februári megtakarítás címén: Dirn- feld Erna	7.-„
Percelné kozma Flóra	20.-„
Tyrman károlyné	10.-„
Eddigi gyűjtésünk	4033.19 „

Összesen 4110.19 k.

Tekintettel arra, hogy a választások alkalmával igen nagy propaganda költségeink lesznek, kérjük tagtársainkat: használjanak íel minden alkalmat arra, hogy ezekhez hozzájárulhassanak! A mi küzdelmünk sikerének is lényeges tényezője a pénz, amely nélkül sem nyomtatványokat készíttetni és küldeni, sem falragaszokat cél-szerűen alkalmazni nem lehet.

Az országos agitáció, különösen a választások idején követeli legnagyobb áldozatait tőlünk.

MÁJUSI MUNKATERV.

8-án d. e. ½11 órakor dr. Lendl Adolf programbeszède a b u d a i Vigadó nagytermében. Minthogy dr. Lendl az első fővárosi jelölt, aki kötelezi magát, hogy nyilvánosan állást foglal követelésünk mellett, menjünk el nagy számban programbeszédét meghallgatni!

11-én, szerdán este 6 órakor egyesületünkben: Vita-értekezlet, melynek tárgya: Miért kell a választójog a családayának? Előadó: Szegvári Sándor né. Agitáljunk a gyűlés érdekében.

23-án, hétfőn d. u. 4 órakor az új városházán (IV. Váci-u. 62.): Pályaválasztási értekezlet fiatal leányok számára. Rendezi Dirnfeld Janka titkár.

ÁPRILISI KRÓNKA.

Egyesületünk — híven a megállapodáshoz — közgyűlésünkől eltekintve nyilvános előadást nem rendezett. Ellenben azon voltunk, hogy az „általános választójog” mellett állást foglaló minden gyűlés közönségét figyelmeztessük arra, hogy nem általános az a választójog, amely csupán a férfiakra terjed ki.

Azt hittük, hogy a „radikális férfiak” táborában, ha nagy lelkesedéssel nem is, de legalább törekvéseink megértésével találkozunk. Fájdalmasan csalódtunk. Más jelszavak leple alatt még a konzervatívokénál is csekélyebb megértését találtunk a nő jogos követeléseinek.

Helyeselték törekvéseinket „elvben”, de mint már 5 évvel ezelőtt, időszerütleneknek, nem eléggé komolyaknak, elméleti jellegűeknek tartják.

Rajtunk a sor, hogy megmutassuk, mennyire időszerű, komoly és gyakorlati jellegű politika! jogaink követelése.

Érdekes mozzanat volt a magyar politikai gyűlések történetében az az újítás, hogy az ápr. 3-án tartott »demokratikus« nagygyűlés rendezői

1. nőket még a karzatra sem bocsátottak,

2. a fővárosi tanítóság kiküldött női szónokát még a terembe sem eresztette be.

3. dr. Dirner Gusztáv egyetemi tanártól a már megígért szólásjogot megtagadta, mert kiderült, hogy a nők választójoga mellett akar felszólalni.

Nem sikerült, amit evvel — úgy látszik — el akartak érn: a gyűlésről kintrekedt asszonyokat a Vigadó lépcsőházában a rendezőség és egy ennek ízlése szerint brutálisan viselkedő rendőrkapitány sem tudta eltéríteni a méltóságteljes magatartástól; ellenben ügyünk barátaiavá lettek mindazok az eddig közönyös emberek, akik tanúi voltak az ellenünk alkalmazott civilizálatlan eljárásnak.

Közgyűlésünk a tagok és érdeklődők nagy és lelkes tömegének jelenlétében folyt le. — Ügyvezetőnk bevezető szavaiban utalt azoknak az államoknak példájára, amelyekben a férfiak „általános” választójoga megvan már: 120 évig, mint Franciaországban, 40 évig, mint Németországban és ahol sohasem gondoltak még arra, hogy a nemzet másik, nagyobbik felét is részesítsék ugyanabban a jogban. Nem fogadhatjuk tehát el azt a gyakran felhangzó biztatást: előbb legyen meg a férfiaknak, azután következzen az asszonyok. Egyszerre követeljük az általános választójogot nők és férfiak számára; nem ismerjük el általánosnak azt a választójogot, amely csupán egy nemre szorítkozik.

Dr. Dirner Gusztáv egyetemi tanár fejtette ki azután: miért küzdenek a férfiak a nők választójogáért? Részletesen kifejtette, hogy a férfi és a nő testi szervezete közötti különbség nem terjed ki az agy tekevénységére; hogy a mennyiben van közöttük szellemi tekintetben is különbség, éppen az teszi szükségessé, hogy érvényesüljön a törvényhozásban az asszony véleménye is. — Idézte Catonak azt a mondasát, hogy „ne bocsássátok a fórumra az asszonyokat, mert majd még túltesznek mirajtuk!” Hasonló aggodalom gyanújába keverednek azok a politikusok, akik ma olyan nagyon féltik a „harmóniát” a nők jogkövetelésétől. Hivatkozik számos nagy államférfiura, akik a nők választójoga mellett foglalnak állást: így Beaconsfieldre, Stuart Millre, Gladstonera, Keir Hardiera, stb. Nemcsak a nőnek, hanem a férfinak is érdeke, hogy az államban elégedetlen polgárok ne legyenek, hogy gyermekeik anyja ismerje a közélet követelményeit; a hazának szüksége van minden tehetségre, parlagon hevertetni egyet sem szabad.

A családaya az otthon teljesített súlyos és nagy fontosságú kötelességek alapján, a.; otthonán kívül dolgozó nő a maga közhasznú tevékenységéért megérdemli, megkövetelheti a teljes polgárjogot. Igazságérzete, méltányossága és a gyakorlati célszerűség szempontja egyaránt lelkesítse a férfitarra, hogy küzdjön a nők választójogának mielőbbi törvénybeiktatásáért!

Az előadás nemcsak zajos tetszésben részesült, hanem a megalakítandó férfilegába azonnal számos tag jelentkezett.

Rövid szünet után a közgyűlés áttért az adminisztratív ügyek elintézésére. A politikai bizottságot — helyettes ügyvezetőnk indítványára — a közgyűlés a választási időszakra teljesen függetlenítette a választmánytól.

A közgyűlésen egyhangúlag megválasztottak névsorát évi jelentésünk mellett közöljük rovatunk más helyén.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK ÉVI JELENTÉSE.

Az 1910. évi közgyűlés elé terjesztette: DIRNFELD JANKA titkár.

Mielőtt az elmúlt év munkásságának fontosabb eseményeiről számot adnánk, említést kell tennünk a közvélemény terén elért nagy és örvendetes átalakulásról, eszméinknek széleskörű terjedéséről, az elért eredményekről.

A parlamenti munka meddősege és a politikai pártok széthúzása miatt az elmúlt év nem hozhatta meg a politikai jogok demokratikus kiterjesztését, ennek az évek óta napirenden levő kérdésnek megoldását. Ezért, sajnos, még ezidén sem számolhatunk be arról, hogy a nők választójoga tárgyában, a nőmozgalom legfontosabb és legsürgősebb kérdésének megoldása terén a választójogi reform milyen eredményt hozott. Annál nagyobb reménységgel tölthet el bennünket, hogy időt nyerünk arra, hogy az eszmét fáradhatatlan munkával, összetartással és céltudatos áldozatkészséggel terjesszük, megvalósítására a közvéleményt megérleljük.

Már eddig is olyan szervezetek és egyének álltak a nő választójogának követelése mellé, hogy a legnagyobb bizalommal tekinthetünk a jövőbe. A nők politikai egyenjogúsításának eszméje mindinkább lefegyverzi az ellenzőket és új híveket toboroz abból a táborból, amely eddig meg nem értést, vagy rideg közönyt tanúsított. Ma már bátran elmondhatjuk, hogy a feminizmus eszméi egyesítik minden osztály asszonyait, a proletár asszonytól, minden közbeeső rétegen át, az arisztokrata nőig.

Ami szempontunkból nevezetes esemény: Bosznia és Hercegovina alkotmányának február 20-án történt kihirdetése. Ez az alkotmány korlátozott és közvetett választójogot ad a hárem asszonyának, aki azt sohasem kérte. Minthogy ennek törvénybeiktatásához ugyanaz a magyar kormány is hozzájárult, amely a magyar választójogi törvény javaslatot van hivatva megalkotni, ennek természetes logikai folyományaként joggal elvárhatjuk, hogy Magyarország asszonyainak ez a törvényjavaslat általános, egyenlő és közvetlen választójogot biztosít majd.

A magyar nők választójogáért folyó küzdelemre nézve jelentős mozzanat Temesvármegye törvényhatósági bizottságának szeptember 14-én tartott közgyűlése. Miközben ugyanis Háromszék vármegyének a választójog kiterjesztésére vonatkozó indítványát tárgyalták, Szűry János kir. tanácsos lelkes beszédet tartott a nők választójoga érdekében; szavait mind a közgyűlés közönsége, mind Temesmegye és a főváros sajtója osztatlan tetszéssel fogadta.

Az év legfontosabb eseményeinek egyike, hogy a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének novemberi közgyűlése egyhangúlag elfogadta a Budapesti Dávid Ferenc-Egyesületnek azt a tíz más egyesület részétől támogatott indítványát, amely választójogi szakosztály létesítését kívánta. A haladásnak, a fejlődésnek annál örvendetesebb jele ez, mert tudvalevő, hogy a Szövetségnek í'04-ben Temesvárott tartott közgyűlése elvetette a Feministák Egyesületének ily irányú indítványát. A Szövetséghez tartozó egyesületeknek ugyanazon küldöttei, akik most megszavazták az indítványt, azzal okolták meg eljárásukat, hogy azóta meggyőződtek a nők választójogáért folyó küzdelem helyes és szükséges voltáról. A választójogi szakosztály azóta megalakult 22 nőegyesület képviselőinek részvételével. Elnökké egyhangú lelkesedéssel Perczelné Kozma Flórá, titkárrá Békássy Elemémét, egyesületünk választmányi tagjait választották meg.

kitartó munkánk és egy jobb belátás eredménye gyanánt kell tekintenünk, hogy a temesvári szociáldemokrata pártszervezet indítványt nyújtott be a közelmúltban lezajlott országos pártkongresszus alkalmából, amelynek szöszzerinti szövege a következő:

Indítványozzuk, a pártkongresszus állapítsa meg, hogy az eddigi vezetőségek a nőszervezetek és közvetve a nők választójogának érdekében alig tettek valamit és utasítsa a megválasztandó pártvezetőséget, hogy elsőrendű és egyik legsürgősebb feladatának tekintse a nők gazdasági és politikai szervezését országszerte és hogy a nők választójogának érdekében is határozottabb, merészebb agitációt fejtsen ki.

A magyarországiszociáldemokrata-párt kongresszusa azt határozta, hogy: Ahol saját jelöltet a párt nem állít, a párttagok pártállásra való tekintet nélkül azt a jelöltet támogassák, aki az általános, titkos, egyenlő, nemre való tekintet nélküli, községenkénti és közvetlen választójognak zároszhatáridőn belül s minden más kérdést megelőző megvalósítására kötelezi magát. Meg kell várnunk, mennyiben tesznek eleget ennek a határozatnak.

Nem tudjuk, fejlődésnek minősíthetjük-e

és az elért eredményekhez sorozhatjuk-e K r i s t o f f y J ó z s e f n e k, a nők választójoga volt ellenzójének következő szavait, amelyeket az általános választójog ellenzóiével szemben hangoztat, akik szerint „a kis országok nem bírnak el azt a haladást, amelyet az emberjogok szélesebb rétegű kiterjesztése jelent”: „Egy éjszakával sem borult több a Spitzbergákra, mióta Norvégia választójogát a nőkre is kiterjesztette és Finnország parlamenti nívója valóban kiállja a magyar parlamenttel a versenyt, dacára annak, hogy korlátlanul választja képviselőit minden felnőtt férfi és nő egyaránt.”

Annyit megállapíthatunk, hogy színarany igazság! S hozzátehetjük, az utóbbi idők botrányaira gondolva: a mi parlamentünk színvonala sem sülyedt volna oly alacsony fokra, ha nők is részt vettek volna tárgyalásaiban. E nézetünknek sajnálkozásunk kifejezése mellett, gróf K h u e n - H é d e r v á r y K á r o l y miniszterelnökhöz intézett sürgönyünkben kifejezést is adtunk.

A fejlődésnek, a haladásnak ez általános megállapításai után nem szabad mellőznünk annak a mozzanatnak a jelentőségét, hogy az aradi nemzeti munkapárt alakuló gyűlésén a nőket a teremből kizárták. Magyarországon ez volt az első eset, hogy a nőknek a gyülekezési szabadságát korlátozták, de rövid időn belül sikerült a századokon át mulasztottakat pótolni, amennyiben két hét alatt másodszor is ismétlődött ez az eset. Az általános választójog elleni március 19-iki gyűlésén a karzatra ugyan felbocsátották a nőket belépőjeggyel, de ilyeneket csak igen gyéren, egyes kiváltságosoknak adtak ki.

De mindezekon túltett a középosztály ügynevezett „értelmisége”, a választójog demokratikus kiterjesztésének híveiből álló tábor. Ok nem csupán a nők gyülekezési és szólásszabadságát korlátozták, hanem a férfi választópolgárok szólásszabadságát is, ha kitudódott, hogy azt a nők érdekében akarják érvényesíteni. A nőket sem a terembe, sem a karzatra nem engedték, sőt a rendőrség emberei a rendezőség utasítására az előcsarnokban nyugodtan álló, jogaik mellett méltóságteljesen tüntető nőket a legdurvább módon bántalmazták. Ha e tüneteken elgondolkodnának a férfiak, akkor talán rájönnének, hogy ezzel a brutalitással és erőszakoskodással csak az annyira rágalmozott, gyűlölt és megvetett suffragetteskedésbe kergethetik a magyar nőket.

Ezek előrebocsátása után az elmúlt egyesületi év munkásságáról a következőkben számolunk be. Az 1909. áprilisi közgyűlésünk után tartott első választmányi ülésen a tisztikar

következőkép alakult meg: ügyvezető: G l ü c k l i c h Vilma, helyettes ügyvezető: dr. Márkus Dezső, titkár: Dirnfeld Janka, ügyész: dr. Glücklich Emil, jegyző: Galló Paula, pénztáros: Kurucz né E. Hedvig, ellenőr: Rudóné E. kornélia, könyvtáros: kármánné H. Márta.

A Londonban április hó 26-tól május 3-tig tartott választójogi világtalálkozásra egyesületünket Engelné k. Berta, a felvidéki fiókegyesület elnöke, továbbá Mellemé Miskolczy Eugénia, Schlanger Melanie és Schwimmer Rózsa tagtársaink képviselték, akik élénken vettek részt a kongresszus tanácskozásaiban. A kongresszus benyomásaiból és tanulságaiból különösen kiemelendők: a nők választójogi világszövetségében érvényesülő, igazi, hamisítatlan demokrácia. Nincsen a világon még egy oly nemzetközi szervezet, amelyben hamisítatlanabb formában uralkodnék a demokrácia. Minden rangú, rendű és a legkülönbözőbb politikai meggyőződésű asszonyok tökéletes egyetértésben dolgoznak a nők választójogának eléréseért. Összeköti őket az a tapasztalatokból levont meggyőződés, hogy bármely társadalmi törekvés, mindjárt első sorban az otthon, a család igazi védelme, a választójogban nyer leghatásosabb segítő eszközt. A választójogi kongresszuson nyert másik nagy benyomás: a nők választójogának gyakorlásában megnyilvánuló egységes vonás. Az eddig politikailag a férfikkal egyenjogósított asszonyok mindenütt szociális politikát csinálnak. Sehol sem lett reakció a politika, a nők politikai befolyása révén. Ezt annál inkább ki kell emelnünk, mert a nőket kizáró általános férfi választójog minden országban reakciót szült.

Júniusban nagy érdeklődés mellett referáltak egyesületünk londoni küldöttei a lefolyt kongresszusról. Előadásaikat a londoni művészek ötletesnél-ötletesebb plakát-, levelezőlap-, és könyvrajzai, s az angol választójogi nőmozgalmat népszerűsítő tréfas tárgyak élénkítették.

Augusztusban Tátralomnicon tartózkodó külföldi elvbarátunk dr. Aletta Jacobs, a hollandi nőmozgalom kiváló vezérének tiszteletére sikerült összejövetelt rendeztünk a lomnici Palace Hotelben. Ez alkalommal vendégünk a feminista mozgalomnak az anyaság értékelésére és védelmére irányuló törekvését ismertette. Alapos, mély tudásról tanúskodó előadásával, érveinek meggyőző igazságaival eszméinknek hódította meg hallgatóságát, amely ezúttal legnagyobbbrészt az arisztokrácia tagjaiból sorakozott.

Tagtársaink a nyári hónapokban – mint az elmúlt évben is – nyaraló- és fürdőhelyeken nagy alkalmi propagandát igyekeztek ki-

fejteni. Így a Tátrában, a Balaton mentén és az ország egyéb vidékein, a híresebb kilátási helyeken, ahol legnagyobb a vendégforgalom: választójogi plakátjainkat függesztették ki. Ezenkívül több igen sikerült előadást rendeztek különböző fűrdőhelyeken.

Decemberben Pogány Paula és Tanczos Emma tagtársaink számoltak be londoni benyomásaikról. Érdekes előadásban ismertették az angol nők kifogyhatatlan ötletességét és sokoldalúságát a propaganda terén és az ehhez szükséges pénzforrások előteremtésében.

Kossuth Lajos mauzóleumának felavató ünnepélyén koszorút tettünk le a felírással: Magyar asszony lánglelkű követének. A koszorút 5-tagú küldöttség élén ügyvezetőnk, Glücklich Vilma helyezte el; kísérő szavaiban felemlítette, hogy az 1825-27-iki pozsonyi diétán mint két magyar főrend, báró Révay Ferenc és Szentiványi János özvegyeinek megbízottja (absentium ablegatus) kezdte meg dicső politikai pályafutását Kossuth Lajos.

Januárban nagygyűlést tartottunk a munkásnők választójoga érdekében. A gyűlés, amelynek előadója Schwimmer Rózsa tagtársunk volt, határozati javaslatában égetően sürgősnek mondotta ki a munkásnők választójogát. Az előadó kifejtette, hogy nincs oly érdeke a munkásnak, amely ne vonatkoznék hatványozott mértékben a munkásnőre is. Sőt a munkásnőre kettős megterheltetés nehezedik; egyenlő munkaidő után neki nem jár férfiszaktársával egyenlő munkabér, ellenben a háztartás ezer gondját is viselnie kell. Különösen hangsúlyozta a munkásnők nagy elnyomottságát; hisz még saját érdekeikkel sem mernek törődni. A munkásnő felszabadulását csak önmagától várhatja, mert számos ország példája mutatja, hogy a férfiak felhasználják ugyan a nő segítségét saját jogaik kivívására, de a győzelem után megfélemlenek arról, hogy azokat a nőknek is megszerezzék. Gyurka Ilona háztartási munkásnő, Ökrös Mihály debreceni molnármester és Sós né Fejes Zsófia munkásnő hozzászólásai után Reich Aladár és Gárdos Mariska a szociáldemokrata párt tagjai kijelentették, hogy a választójognak elébe helyezik a gazdasági szervezkedést. Gárdos Mariska helyeselte a szociáldemokrata-párt taktikáját, amely a nők választójogának teljes mellőzésében nyilvánul. Lefkóvics Vilmos, a szociáldemokrata-párt tagja, beismerte, hogy a párt hibát követ el, midőn elhanyagolja a nők szervezését és nem küzd a nők választójogáért.

Schwimmer Rózsa zárószavában utalt arra, hogy a választójog a nő gazdasági

helyezete javításának is nélkülözhetetlen eszköze; minden nőnek és férfinak legegységesebb kötelessége, hogy önmaga és az egész emberiség érdekében közreműködjen annak megszerzésében.

Februárban az ifjúságnak, bájnak, komoly tudásnak és lankadatlan munkakészségnek megszemélyesítője látogatott el hozzánk: dr. Cicely Corbett, az angol választójogi mozgalomnak vezérsorban levő harcosa 3 teljes hétig szentelte egész munkaerejét a legnagyobb önzetlenséggel egyesületünknek. Első budapesti előadásában az angol választójogi mozgalomnak igaz képét ismertette és megcáfolta a sajtóban és a társaságban világszerte a suffragettekről elterjedt rágalmakat. Ismertette a suffragettek és suffragistek közötti különbséget és bár ő maga az utóbbiakhoz: a békésen küzdőkhöz tartozik, nagy elismetéssel adózott a harcosoknak, az úttörőknek, a bebörtönzötteknek, az éhséggel sztrájkolóknak.

Az ifjúság számára, tartott II. budapesti értekezletén a régi, elavult és az új asszonyi ideált, a jövő asszonyának képét tette szemléltethetővé.

Mind egyéni bájának varázsa, mind szavainak lelkesedéstől áthatott hangja nagy hatással voltak a jelenlevő fiatalságra, olyannyira, hogy a közel jövőben megalakítják egyesületünk ifjúsági bizottságát.

Ezen az értekezleten szólalt fel másik külföldi vendégünk, dr. Helga Gill norvég választópolgár is; érdekes dolgokat mondott el arról az üdvös hatásról, amelyet hazájában a női választók és esküdtek gyakorolnak a ga.zda.sigi és társadalmi viszonyok átalakulására.

Dr. Cicely Corbett ez egyetemet végzett nőekkel egy kedélyes összejövetelel az angol egyetemi ifjúságnak és a diplomás nőknek választójogi mozgalmát ismertette meg; az írónőknek és művésznőknek az Artists' League for Women's Suffrage működéséről, az angol írók és művészek hathatós, önzetlen segítségéről beszélt. Utolsó budapesti előadásában megcáfolta a nők választójoga ellenfeleinek leggyakrabban felhozott érveit. Miss Corbett ezenkívül Szombathelyen és kaposvárott is tartott igen hatásos előadásokat.

Társadalmi úton is sikerült széles rétegek érdeklődését felkeltenie ügyünk iránt. Látogatása rendkívüli szolgálatot tett eszméink terjedésének.

Márciusban tiltakozó gyűlést tartottunk Finnország elnyomtatása ellen; ennek előadója, Vikár Béla, a hősiesség, kis nemzet kultúr-munkáját vázolta és érdemeit méltatta szociális politika terén. Alapos fejtegetése, lendületes előadása az egész hallgatóságot meggyőzte arról, hogy minden kultúrembernek kötelessége

felemelni tiltakozó szavát ennek az értékes népegyéniségnek kiirtása ellen. Sajnos, azóta már eldőlt Finnország sorsa. Az orosz zsarnokság megsemmisítette a hősi, kis nemzet függetlenségét.

Március első napjaiban új terünk nyílt a propagandára. A kereskedelmi és Iparkamrában, hol a nőknek aktív és passzív választójoguk van, eddig a kereskedő- és iparosnők csak az aktív választójogot gyakorolták; az idén volt először alkalmuk arra, hogy női jelöltre is szavazzanak. A választások nagy erőpróbát róttak politikai bizottságunk tagjaira, kik a legnagyobb lelkesedéssel, kitartással és munkaerejük teljes megfeszítésével vettek részt a választási küzdelemben.

Bár a támadás az ellenagitáció részéről igen heves volt, mégis sikerült iparos-jelöltünknek, dr. Brauner Alfrédnének, tekintélyes számú szavazatot szerezni. Ha ez nem is jelent ezúttal győzelmet, fényes bizonyítékát adja politikai bizottságunk harcképességének. ki kell emelnünk, hogy a nők jelenléte a szavazóhelyiségekben: nyugodtabb, tisztességesebb mederbe terelte a választási harcot. A kereskedő választók szomszédos választóhelyiségében éktelen kiabálás és sok rendetlenség között folyt le a szavazás ugyanakkor.

Munkásságunknak a politikai propagandán kívül eső ágairól a következőket jelenthetjük: Szeptember havában tagértekezletet tartottunk, amelyen – a csepeli tölténygyárban történt robbanással és a gyermekeknek nálunk mindinkább elharapózó színpadi szerepeltetésével kapcsolatban – elhatároztuk, hogy a gyermekek munkaerejének kihasználása ellen tiltakozó-gyűlést hívunk egybe. Tervbe, vettük ugyanakkor sport-csoport alakítását, rendszeres torna- és úszógyakorlatok, valamint kirándulások rendezését.

A gyermekmunka ellen tiltakozó gyűlésünk nagy és komoly közönség – ennek soraiban az orosz cárné kiküldöttje, Galitzin herceg és Hausen orosz államtanácsos – előtt folyt le. Megnyitó beszédében ügyvezetőnk Glücklich Vilma kifejtette, hogy visszaélés mindaz, ami a fejletlen gyermek munkaerejének kihasználásával jár, akár ipari, akár mezőgazdasági, akár művészeti vagy más téren. A magyar gyermekvédelmi törvény gyönyörű alapon áll. Az állam nemcsak az elhagyott gyermekekről gondoskodik, hanem azokról is, akikről szülők nem gondoskodhatnak. kell, hogy a társadalom kiegészítse az államnak ezt a mentő munkáját és ne kínáljon munkaalalmat a fejletlen gyermek számára. Dr. Ruffy Pál előadó megrendítő szavakkal, az életből merített példákkal vázolta azokat a testi és lelki gyötrelmeket, amelyeket az időelőtt a munka jármába hajtott fejletlen gyermek érez.

Szükségesnek mondta, hogy a 15 éven aluli gyermekek minden kenyérkereső munkából eltiltassanak és az állami védelem a 15 éven felüli gyermekekre is kiterjesztessék. Az előadás utáni vitában Zigány Zoltán polg. isk. igazgató, dr. Szana Sándor a bpesti áll. gyermekmenhely igazgatója, Schwimmer Rózsa szerkesztő, Répay Dániel tanítónőképző-intézeti tanár, dr. Márkus Dezső kúriai kisegítő bíró, kraintz Pét érné székesfőv. tanítónő és dr. Engel Zsigmond ügyvéd vettek részt. A gyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el:

Gyermekvédelmi törvényhozá-
sunk kiegészítéséül eltiltandó:
1. A 15 éven aluli gyermekek mindennemű kenyérkereső munkája, bármilyen kivétel elismerése nélkül; 2. A 15 éven aluli gyermekek mindennemű művészi, avagy művészek mondott nyilvános produkciója. A leghatározottabban sürgeti a gyűlés az 1868. évi népoktatási törvényben foglalt, az iskolakötelezettségre vonatkozó rendelkezések szigorú végrehajtását és a 15 évig kiterjesztett iskolakötelezettséget. Föltétlenül szükségesnek tartják: 1. A gyermekre vonatkozó összes törvény és rendelkezéseknek egységes törvényalkotásba foglalását; 2. A gyermekvédelemre vonatkozó nemzetközi érvényességű törvényes megállapodásokat. követe-
lik végül a nők aktív és passzív választójogát, mert a gyermek mai kizsákmányolása csakis akkor lesz megszüntethető, ha a nők, az anyák közvetlen felelősséggel teljes befolyást nyernek az állam ügyeinek vezetésében.

Októberben alakult meg egyesületünk gyermekvédelmi bizottsága Szirmay Oszkárné tagtársunk vezetésével és dr. Szana Sándor tagtársunk az áll. gyermekmenhely igazgatófőorvosának jelenlétében. A bizottság tagjai azóta rendszeresen ellenőrzik a nevelőszülőket; működésüket az állami gyermekmenhely vezetőségének legnagyobb megelégedése kíséri. A november 11-én és február 7-én tartott bizottsági ülésében nyilvánosan is beszámoltak e munkában szerzett tapasztalataikról. Ezek, örömmel jelentjük, legnagyobb részben öröndetesek voltak. Ahol változtatás szüksége mutatkozott, az áll. gyermekmenhely igazgatója sűrűsösen intézkedett.

Külföldi meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTEBITÉSEI.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot.

A NŐTISZTVISELŐKHÖZ!

Kovács Pál közkatona nem engedelmesskedett. Az ezredes ráförmedt, de egyedül nem mert az erős embernek nekimenni. Kiszólitott két bajtársat, hogy fogják meg és kísérik be. Azok nevettek és nem mozdultak. Megkapta a parancsot a szakasz. Az emberek vállat vontak és nyugodtan a helyükön maradtak. Ezredes úr elképedése le nem írható. Századot vezényelnek az engedetlenek ellen. De csak vezényelnének. Az egész század sztrájkol!!

Óh, nem a század – parancsnok út – az egész ezred.

Izgatott parancsok vetődnek át a többi ezredkezhez a távirókon – – – és szemközt találkoznak a hasonló jelentéseket mindenütt ugyanez történik. A népeket állati félelemben és állati rabságban tartó hadseregek megszűntek. Maradt belőlük egy pár piroskú nadrág, meg egy pár aranygalléros, szépen beretvált tisztifej. No és – egy pár tízezermillió korona, amit évenként megtakarítanak a népjólét emelésére és egy pár millió dolgozó ember, akiknek a munkáját már szépen megfizethetik mert telik.

A világ fölzsabadult.

Ilyen módon történik majd valahogy a nagy világorradalom. De mi történt volna akkor, ha minden száz katonából csak kevés, néhány lett volna szervezve? Rettenetes, véres bukása a haladásnak és olyan állapot mint pl.: egy leány helyzete, akit a visszas társadalmi rend a gépjébe fog dolgozni, a mások igáját húzni és ő nem tudja, hogy erejével, egész erejével visszaélnék, hogy a munkáját nem fizetik meg. Nem tudja, ha évek alatt rá is jön, mit tehet? Hiszen ha a munkáját ott hagyja, akad helyébe más. Hiszen egyedül áll! Egyedül áll, ha a hivatalos hivatalnok karban van. Ki törődik az ő érdekeivel? Egyedül áll, ha magáncégnél van. Hova forduljon, ha a helyzetével nincs megelégedve? Hiszen nem segíthet magán! e g y m a g a ö n m a g á n !

Egyedül van. És tengődik nyomorult viszonyok között. Eleinte tépelődik, aztán belefásul. És nem találja meg a kivezető utat! Nem találja meg, pedig előtte van; gyötrődik, pedig a kezében a helyzet kulcsa. Ez a kulcs nyitja meg minden haladásnak, minden előrejutásnak a kapuját és ez a kulcs (lehet-e más?!) az e g y e s ü l é s .

Ha a nőtisztviselők mind egyesülnek, kívánságaik teljesülni fognak, törekvéseiknek sikere teljes lesz. Előrehaladnak jobban mint gondolják, jobban mint remélik. Egyszerű ez, mint minden igazság és bizonyítására még a fenti katonapélda is fölösleges.

Hát ha minden női alkalmazott egyetért, ha mind

egy egységes szervezetben van, lehet-e eggyel is méltánytalanul bánni, lehet-e egyet is rosszul fizetni? Egynek az érdekéért munkába ál az egész hatalmas gépezet könnyen, gyorsan és hatásosan! És anélkül, hogy a többiek érdekeit bántaná. Olyan egyszerű ennek a kulcsa: Ahány női alkalmazott van, lépjen be mind a Nőtisztviselők Országos Egyesületébe, fizesse be azt az egy korona tagsági díjat hónaponként, aminél több elmegy semmiségre akár mikor.

Lehet az, hogy valaki át ne lássa, milyen biztos így a siker? Lehet az, hogy valaki ne lelkesüljön a szebb, a jobb holnapért?

Ami már akkor elkezdődik, amikor a tömörülés megfelelő lesz.

A már bent levő tagok fényes igazságokat beszélhetnek erről. Mert a vidéki, vagy pesti leány, ha állásba akar jutni, hirdet, fárad, protekcióért alázza magát és végül – ha sikere van – állásba jut, amelyik csak a legtrikább esetben megfelelő és amiért még le van kötelezve. Pedig az egyesületben az állasközvetítés ingyenes, rögtönös és sikeres. Ott kaphat tanácsot, ott kiképeztheti magát, ott van ingyenes könyvtára, kapja díjtalanul az egyesület lapját, mely ő érte van, ő érte működik, eljárhat előadásokra, felolvasásokra és kaphat kedvezményes színházi jegyet stb. stb.

Tizenegy év előtt még mindebből semmi se volt. Azóta lett meg ez mind néhány nő akaratából, küzdelmes fáradozásából. Nekünk szerencséseknak nincs szükségünk áldozatot hozni, csak az egyesületbe kell belépni. Ez és magában csak ez elég a sikerre, elég a haladásra, elég olyan előrejutásra, ami felülhaladja az ehhez főzött reményeket.

Hol vannak hát a közönyösek? Hol vannak azok, akik ezt eddig nem ismerték? Hol vannak a nőtisztviselők mind?

Belépni! Belépni!

Aki beiratkozik, magáért cselekszik és aki mást bevezet, az is magáért cselekszik és azért, akit az egyesület kötelékébe von.

A cél az úgy világos. Aki m a belép, m a használ magának és az úgynek. A sikert kétségbe vonni nem lehet.

Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért!

ÖSSZEJÖVETELEK MÁJUS HAVÁBAN.

Minden szerdán este 1/9 órakor vitaestély az egyesületben. Belépődíj nincs.

3-án, vasárnap. Kirándulás a Dobogókőre.